

Chambre des Représentants de Belgique

SESSION EXTRAORDINAIRE 1991-1992 (*)

15 JUILLET 1992

PROJET DE LOI

**modifiant certaines dispositions
relatives aux statuts du personnel
du cadre actif de la gendarmerie**

RAPPORT

**FAIT AU NOM DE LA COMMISSION DE
L'INTERIEUR, DES AFFAIRES GENERALES
ET DE LA FONCTION PUBLIQUE (1)**

PAR M. VAN EETVELT

MESDAMES, MESSIEURS,

Votre Commission a examiné le présent projet de loi, transmis par le Sénat, lors de ses réunions des 8 et 14 juillet 1992.

Ce projet de loi a été examiné en réunion publique de commission.

(1) Composition de la Commission :

Président : M. Vankeirsbilck.

A. — Titulaires :	B. — Suppléants :
C.V.P. MM. Breyne, Tant, Van Eetvelt, Vankeirsbilck, Vanleenhove.	MM. Demuyt, Marsoul, Schuermans, Taylor, Van der Poorten, Van Peel.
P.S. MM. Dufour, Féaux, Harmegnies (M.), Namotte.	MM. Canon, Eerdeken, Henry, Léonard, N.
S.P. MM. Bourgois (M.), Dielens, Peeters (L.).	MM. Baldewijns, Schellens, Sleenckx, Swennen.
P.V.V. MM. Beysen, Pierco, Vanhoutte.	MM. Cortois, Demeulenaere, Dewael, Taelman.
P.R.L. MM. Bertouille, Pivin.	MM. Hazette, Severin, Simonet.
P.S.C. MM. Detremmerie, Sénéca.	M. Charlier (Ph.), Mme de T'Serclaes, M. Hiance.
Ecolo/ Agalev MM. Cheron, Viseur.	Mme Aelvoet, M. Detienne, Mme Dua.
VI. M. Dewinter.	MM. De Man, Van den Eynde.
Blok	
V.U. M. Van Vaerenbergh.	MM. Anciaux, Lauwers.

Voir :

- 539 - 91 / 92 (S.E.) :

- N° 1 : Projet transmis par le Sénat.
- N° 2 : Amendement.

(*) Première session de la 48e législature.

Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers

BUITENGEWONE ZITTING 1991-1992 (*)

15 JULI 1992

WETSONTWERP

**tot wijziging van sommige bepalingen
betreffende de rechtstoestanden van
het personeel van het actief kader
van de rijkswacht**

VERSLAG

**NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE
BINNENLANDSE ZAKEN, DE ALGEMENE
ZAKEN EN HET OPENBAAR AMBT (1)**

UITGEBRACHT DOOR DE HEER VAN EETVELT

DAMES EN HEREN,

Uw Commissie heeft dit door de Senaat overgezonden wetsontwerp behandeld op haar vergaderingen van 8 en 14 juli 1992.

Dit wetsontwerp werd besproken in openbare commissievergadering.

(1) Samenstelling van de Commissie :

Voorzitter : de heer Vankeirsbilck.

A. — Vaste leden :	B. — Plaatsvervangers :
C.V.P. HH. Breyne, Tant, Van Eetvelt, Vankeirsbilck, Vanleenhove.	HH. Demuyt, Marsoul, Schuermans, Taylor, Van der Poorten, Van Peel.
P.S. HH. Dufour, Féaux, Harmegnies (M.), Namotte.	HH. Canon, Eerdeken, Henry, Léonard, N.
S.P. HH. Bourgois (M.), Dielens, Peeters (L.).	HH. Baldewijns, Schellens, Sleenckx, Swennen.
P.V.V. HH. Beysen, Pierco, Vanhoutte.	HH. Cortois, Demeulenaere, Dewael, Taelman.
P.R.L. HH. Bertouille, Pivin.	HH. Hazette, Severin, Simonet.
P.S.C. HH. Detremmerie, Sénéca.	H. Charlier (Ph.), Mevr. de T'Serclaes, H. Hiance.
Ecolo/ Agalev HH. Cheron, Viseur.	Mevr. Aelvoet, H. Detienne, Mevr. Dua.
VI. H. Dewinter.	HH. De Man, Van den Eynde.
Blok	
V.U. H. Van Vaerenbergh.	HH. Anciaux, Lauwers.

Zie :

- 539 - 91 / 92 (B.Z.) :

- N° 1 : Ontwerp overgezonden door de Senaat.
- N° 2 : Amendement.

(*) Eerste zitting van de 48e zittingsperiode.

I. — EXPOSE INTRODUCTIF DU MINISTRE DE L'INTERIEUR ET DE LA FONCTION PUBLIQUE

Le Ministre rappelle que les grands principes sur lesquels est fondé le présent projet ont été définis dans la communication gouvernementale du 5 juin 1990 relative au plan de Pentecôte. Ce plan prévoyait notamment le transfert, à la date du 1er janvier 1992, de la gendarmerie, du Ministère de la Défense nationale au Ministère de l'Intérieur.

Ce transfert, réalisé par la loi du 18 juillet 1991, a nécessité que des arrêtés royaux soient pris et des protocoles conclus entre les Départements de la Défense nationale et de l'Intérieur. Un de ces protocoles maintient d'ailleurs la gratuité des soins médicaux pour le personnel de la gendarmerie, ainsi que la mise à la disposition de ce corps de 600 militaires pour des missions d'ordre administratif ou logistique. Cet appui est assuré jusqu'en 1995.

Pour le reste, le présent projet transforme le statut disciplinaire de la gendarmerie, qui est un statut militaire, en un statut spécifique. La perte de ce statut militaire signifie également que le personnel de la gendarmerie ne relèvera plus des juridictions militaires mais bien des tribunaux ordinaires et ce, à l'instar des autres services de police. La gendarmerie constitue désormais un corps particulier au sein de la Fonction publique.

Pour l'élaboration de ce statut, l'option retenue a été de s'aligner autant que possible sur le statut disciplinaire en vigueur tant au sein de la Fonction publique qu'auprès des autres services de police (essentiellement la police communale).

D'autre part, il convenait également de préserver la neutralité de ce service de police national, en maintenant les dispositions qui interdisent aux gendarmes de s'engager politiquement. La disponibilité du corps est garantie par l'interdiction du droit de grève pour ses membres.

Il est cependant acquis qu'en interdisant la grève à 16 000 personnes, on leur ôte un important moyen, au niveau social, de faire valoir leurs droits. Il importe donc de mettre, au plus tôt, en exécution la loi du 11 juillet 1978 organisant les relations entre les autorités publiques et les syndicats du personnel du cadre actif de la gendarmerie et plus particulièrement son article 2. Les retards inhérents à cette mise en œuvre sont dûs, d'une part, à une certaine lenteur administrative mais surtout à des différends surgis entre les organisations syndicales concernées quant à leur représentativité véritable.

L'adoption de ce projet devrait rendre possible, avant la fin de cette année, la mise en œuvre de l'article 2 susmentionné. L'on pourrait ainsi dépasser

I. — INLEIDING DOOR DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN AMBTENARENZAKEN

De Minister herinnert eraan dat de aan het behandelde ontwerp ten grondslag liggende hoofdbeginzelen werden omlijnd in de Regeringsverklaring van 5 juni 1990 betreffende het Pinksterplan. Dit plan bepaalde met name dat de rijkswacht vanaf 1 januari 1992 niet langer onder het Ministerie van Landsverdediging, maar onder dat van Binnenlandse Zaken zou ressorteren.

Die overdracht, welke door de wet van 18 juli 1991 tot stand kwam, maakte het nemen van koninklijke besluiten en het afsluiten van protocollen tussen Landsverdediging en Binnenlandse Zaken noodzakelijk. Luidens een van die protocollen mag rijkswachtpersoneel overigens kosteloos gebruik blijven maken van de gezondheidszorg en heeft dat korps alleszins tot in 1995 de beschikking over 600 militairen voor de uitoefening van administratieve of logistieke opdrachten.

Die ondersteuning is tot in 1995 gewaarborgd. Voor het overige vormt dit ontwerp het tuchtrechtelijk statuut van de rijkswacht, dat een militair statuut is, om tot een specifiek statuut. Het verlies van dat militair statuut betekent ook dat het rijkswachtpersoneel, naar het voorbeeld van de overige politiediensten, niet langer door de militaire rechtbanken maar door de gewone rechtbanken wordt berecht. Voortaan is de rijkswacht een bijzonder korps binnen de overheidsdiensten.

Voor de uitwerking van dat statuut gaf men er de voorkeur aan zich zoveel mogelijk te conformeren aan de tuchtrekking die zowel bij de overheidsdiensten als bij de overige politiediensten (hoofdzakelijk de gemeentepolitie) van kracht is.

Daarnaast diende ook de neutraliteit van die nationale politiedienst te worden gevrijwaard door niet te raken aan het aan rijkswachters opgelegde verbod om zich openlijk met politiek in te laten. Voorts staat het voor het korps geldende stakingsverbod borg voor de paraatheid ervan.

Het is echter een uitgemaakte zaak dat als men aan 16 000 personen het stakingsrecht onttrekt, men hun een belangrijk middel uit handen neemt om op sociaal gebied hun stem te laten horen. Er dient daarom zo spoedig mogelijk werk te worden gemaakt van de uitvoering van de wet van 11 juli 1978 tot de regeling van de betrekkingen tussen de overheid en de vakbonden van het rijkswachtpersoneel van het actief kader en meer bepaald van artikel 2 van die wet. De opgelopen vertraging is niet alleen tot op zekere hoogte te wijten aan de traagheid waarmee de ambtelijke molens malen, maar heeft vooral te maken met een meningsverschil tussen de betrokken vakbondsorganisaties over hun werkelijke representativiteit.

Als dit ontwerp wordt aangenomen, kan het voormelde artikel 2 vóór eind dit jaar worden toegepast. Zo zou men het stadium van de informele gesprekken

le stade des discussions informelles pour en arriver à de véritables négociations avec les organisations concernées.

II. — DISCUSSION GENERALE

a) Interventions des membres

M. Pierco fait valoir que la démilitarisation de la gendarmerie est encore par trop récente (1er janvier 1992) que pour déjà pouvoir faire l'objet d'une évaluation sérieuse. Toutefois, tant au niveau des organisations syndicales représentatives qu'auprès des gendarmes, des voix s'élèvent pour accélérer la mise en œuvre des présents statuts.

L'intervenant est d'avis que plusieurs dispositions du projet se réfèrent au *statut militaire antérieur* :

- les rapports entre le Commandement et les gendarmes

- la hiérarchie très stricte

- la structure de commandement linéaire.

De plus, les *sanctions disciplinaires* sont très sévères et assez peu nuancées. Est-il, en effet, opportun d'envisager, à partir de la troisième sanction, une retenue de rémunération, quand on connaît les dangers auxquels sont quotidiennement confrontés les gendarmes ? Dans le cadre de l'exercice courant de leur mission, ceux-ci doivent, de plus, être à même de réagir instantanément dans certaines situations, ce qui les expose alors davantage à d'éventuelles erreurs d'appréciation. Ne conviendrait-il donc pas de se montrer plus nuancé lorsqu'on détermine ces sanctions ?

Est-il, en outre, indiqué de prévoir que l'autorité qui exige la sanction puisse, dans certains cas, être également celle qui la prononce ? Il vaudrait mieux s'inspirer de l'exemple de la Fonction publique et même des autres services de police, où ces deux instances sont systématiquement distinctes.

Quant aux procédures de recours, elle se limitent pratiquement au Conseil d'Etat, même si des délais plus contraignants ont été instaurés pour ce qui concerne les décisions à rendre. Ici aussi, les procédures plus simples et rapides que connaissent les autres membres des services publics ne sont pas d'application.

Le membre évoque ensuite la problématique de l'exercice des droits civils et politiques à la gendarmerie. Il précise qu'il est défavorable à une possibilité d'affiliation auprès des organisations politiques et syndicales, dans la mesure où la neutralité du corps doit pouvoir être garantie. Toutefois, il peut apparaître étonnant qu'à cet égard, les militaires — dont les gendarmes faisaient partie jusqu'il y a peu — disposent de davantage de droits.

Quoi qu'il en soit, l'orateur se réjouit que le Ministre manifeste la volonté de mettre rapidement en œuvre l'article 2 de la loi du 11 juillet 1978 et ce, d'autant plus que certaines dispositions du projet à

kunnen verlaten en tot echte onderhandelingen met de betrokken organisaties komen.

II. — ALGEMENE BESPREKING

a) Bespreking door de leden

De heer Pierco stipt aan dat de demilitarisering van de rijkswacht nog te recent is (1 januari 1992) om al tot een degelijke evaluatie te kunnen overgaan. Niettemin gaan bij zowel de representatieve vakorganisaties als de rijkswachters stemmen op om de inwerkingtreding van de bedoelde statuten te bespoedigen.

Spreeker vindt dat verscheidene bepalingen van het ontwerp verwijzen naar *het vroegere militair statuut* :

- de betrekkingen tussen de bevelstructuur en de rijkswachters;

- de zeer strikte hiërarchie;

- de lineaire bevelstructuur.

Voorts zijn de *tuchtstraffen* zeer streng en betrekkelijk weinig genuanceerd. Is het immers aangewezen om vanaf de derde straf een inhouding van wedde in uitzicht te stellen, gelet op de gevaren waarmee de rijkswachters dag na dag te kampen hebben ? Bij de gewone uitoefening van hun taak moeten zij bovendien in bepaalde omstandigheden ogenblikkelijk kunnen reageren, waardoor zij mogelijke beoordelingsfouten dreigen te maken. Ware het derhalve niet beter zich gematigder op te stellen bij de omschrijving van die straffen ?

Is het voorts aangewezen te bepalen dat de instantie die om de straf verzoekt, deze in bepaalde gevallen ook kan uitspreken ? Men zou zich beter spiegelen aan wat gebeurt in overheidsdienst en zelfs bij de andere politiediensten, waar die beide instanties systematisch gescheiden worden.

De mogelijkheden inzake hoger beroep blijven vrijwel beperkt tot de Raad van State, al werden de termijnen voor de uitspraak ingekort. In dit geval zijn de eenvoudiger en snellere procedures die voor de andere leden van de overheidsdiensten gelden, evenmin van toepassing.

Vervolgens snijdt het lid het vraagstuk aan van de uitoefening van de burgerlijke en politieke rechten bij de rijkswacht. Hij preciseert dat hij gekant is tegen aansluiting bij een politieke partij of een vakorganisatie omdat de neutraliteit van het korps gewaard moet worden. Toch kan het verbazing wekken dat de militairen — tot voor kort behoorden de rijkswachters tot dat korps — op dat stuk meer rechten hebben.

Hoe dan ook, spreker verheugt er zich over dat de Minister de wil te kennen geeft artikel 2 van de wet van 11 juli 1978 spoedig uit te voeren, te meer daar sommige bepalingen van het ter bespreking liggende

l'examen permettront d'accélérer encore cette démarche. Il faut, en effet, que les négociations avec les organisations syndicales représentatives démarrent au plus tôt pour résoudre enfin des problèmes depuis trop longtemps en suspens.

Dans cette même optique, M. Pierco fait observer en conclusion que même s'il ne lui donne pas entièrement satisfaction, le projet lui semble rencontrer beaucoup de difficultés actuellement posées. Dans ces circonstances, il entend renoncer à l'exercice de son droit d'amendement, qui reviendrait à retarder l'approbation finale de ces dispositions.

*
* *

M. Tant rappelle qu'au moment de la discussion de la démilitarisation de la gendarmerie, il s'était interrogé sur le fait de savoir si cette mesure ne nuirait pas à l'opérationnalité et à la rapidité de mobilisation de ce corps. Ces craintes sont depuis plutôt apaisées. Les présents statuts ont ceci de bizarre que d'une part, ils en perpétuent quelque peu l'origine et le caractère militaire, tandis qu'ils contiennent encore les garanties de préserver cette opérationnalité.

L'orateur relève, par exemple, que les sanctions disciplinaires sont très empreintes de ces procédures militaires (article 24/13). Ainsi, il n'existe que deux possibilités de recours : interne par la voie hiérarchique et externe par l'intermédiaire du Conseil d'Etat. Le membre estime lui aussi que la retenue de rémunération est une sanction particulièrement sévère, dans la mesure où elle touche également directement la famille de l'intéressé. Est-ce bien opportun dans le cadre d'une procédure disciplinaire ?

Se référant au rapport du Sénat (Doc. n° 333/2-p. 3), M. Tant cite que « la loi doit garantir la neutralité et la disponibilité de ce service de police national. C'est pourquoi il est interdit à ses membres de faire de la politique ou de faire la grève.

Le Ministre estime que cette interdiction devrait également valoir pour la police communale. »

Le membre se demande, dès lors, pourquoi cette interdiction ne vaut pas pour le corps administratif et logistique de la gendarmerie. Est-ce dû au fait que, suite au protocole signé avec la Défense nationale, 600 membres des Forces armées en font encore partie jusqu'en 1995 ? Si non, quelle en est la véritable raison ? De plus, pourquoi cette interdiction vaut-elle encore pour le personnel retraité du corps opérationnel ?

L'absence de droit de grève se doit d'être compensée par une meilleure concertation avec les organisations syndicales. Ne pourrait-on également pas s'inspirer du modèle hollandais, qui prévoit une Commission d'arbitrage (Commissie-Albeda) en cas de conflit ? Quand ladite commission n'obtient pas le consensus, elle a ensuite le droit de formuler elle-même des propositions. Cette initiative heureuse et

ontwerp het mogelijk maken zulks nog te bespoedigen. De onderhandelingen met de representatieve vakorganisaties moeten immers zo gauw mogelijk aangevat worden om een oplossing te zoeken voor problemen die al veel te lang hangende zijn.

In hetzelfde verband wijst de heer Pierco er tot slot op dat het ontwerp, hoewel hij zich er niet helemaal bij kan aansluiten, toch van die aard lijkt dat het een groot aantal moeilijkheden kan oplossen. In die omstandigheden wil hij afzien van zijn recht om amendementen in te dienen, omdat het de uiteindelijke goedkeuring van deze bepalingen zou vertragen.

*
* *

De heer Tant herinnert eraan dat hij zich bij de bespreking van de demilitarisering van de rijkswacht afgevraagd had of die maatregel de operationele en de mobilisatiesnelheid van dat korps niet zou ondermijnen. Sindsdien is die vrees enigszins afgezwakt. Deze statuten zijn merkwaardig in die zin dat men de militaire herkomst en aard ervan herkent, maar dat ze anderzijds ook de waarborg bevatten dat de operationele niet in het gedrang komt.

Zo stipt spreker aan dat de tuchtstraffen doordrongen zijn van de militaire procedures (artikel 24/13). Er bestaan amper twee mogelijkheden inzake hoger beroep : binnen het korps via de hiërarchische weg, of erbuiten via de Raad van State. Ook hij vindt dat de inhouding van wedde een bijzonder zware straf is, want daardoor wordt het gezin van de betrokkene rechtstreeks mede getroffen. Is dat wel opportuun in het raam van een tuchtprocedure ?

De heer Tant verwijst naar het Senaatsverslag (Stuk n° 333/2, blz. 3), en citeert : « De wet moet waarborgen dat die nationale politiedienst neutraal en beschikbaar is. Vandaar dus het verbod aan politiek te doen, of te staken.

De Minister verklaart persoonlijk de mening toegedaan te zijn dat hetzelfde verbod zou moeten gelden voor de gemeentepolitie ».

Het lid vraagt zich derhalve af waarom dat verbod niet geldt voor het administratieve en het logistieke korps van de rijkswacht. Is dat een gevolg van het feit dat, door het met Landsverdediging ondertekende protocol, 600 leden van de strijdkrachten er nog tot 1995 deel van uitmaken ? Zo niet, wat is dan de echte reden daarvan ? Waarom geldt dat verbod bovendien voor de gepensioneerden van het operationele korps ?

Als er geen stakingsrecht komt, moet dat gecompenseerd worden door een beter overleg met de vakorganisaties. Zou men geen voorbeeld kunnen nemen aan Nederland, dat bij een conflict voorziet in een arbitragecommissie (de Commissie-Albeda) ? Wanneer voornoemde commissie niet tot een consensus kan komen, heeft zij het recht zelf voorstellen te formuleren. Dat degelijke en creatieve initiatief

créative contrebalance donc en quelque sorte l'empêchement qui est fait d'exercer ce droit de pression légitime de faire aboutir des exigences sociales que constitue le droit de grève ?

Il est d'autre part réjouissant que le projet contienne des dispositions permettant d'accélérer l'exécution de la loi du 11 juillet 1978, notamment pour ce qui concerne les relations entre les autorités et les organisations syndicales reconnues. L'intervenant rappelle que le groupe auquel il appartient avait, sous la législature précédente, déposé une proposition de loi en ce sens. Il s'interroge donc sur l'opportunité de redéposer cette proposition ou de laisser l'Exécutif s'en charger par voie d'arrêté royal, le plus important étant de faire très rapidement évoluer la situation actuelle.

Evoquant à nouveau les sanctions disciplinaires, M. Tant fait valoir que la mutation apparaît souvent comme étant telle à l'égard du corps opérationnel. Il souhaite que le Ministre confirme que la mutation ne constitue en aucun cas une sanction disciplinaire et qu'elle ne peut être envisagée que pour permettre une meilleure organisation des services.

*
* *

M. Viseur rappelle que la démilitarisation de la gendarmerie est effective depuis le 1er janvier 1992. Dans la mesure où le statut disciplinaire n'a pas encore été adapté, le statut militaire est-il encore opposable dans l'entretemps ? Quelle est, dans le cas contraire, la situation administrative des membres de ce corps ? Ce « vide juridique » n'a-t-il pas posé des problèmes au sein de ce service de police ?

Le membre fait remarquer que lors de ce passage du militaire au civil, on aurait pu utiliser davantage d'idées novatrices. La lecture du projet ne permet, en effet, pas de relever le moindre aspect quelque peu « révolutionnaire » et on y retrouve bien plutôt encore la marque du militaire. De plus, par conservatisme, on continue à refuser l'exercice de certains droits civils et politiques élémentaires.

L'orateur est néanmoins d'avis que cette remise en forme de textes plus anciens contient plusieurs points positifs :

— exclusion de l'arbitraire et des abus et respect des droits et libertés fondamentales des citoyens et du personnel (article 24/3);

— interdiction de la divulgation d'informations confidentielles (articles 24/5);

— protection des subalternes contre le manque d'égards et de correction de leurs supérieurs (article 24/1, § 3);

— autorisation du refus d'exécuter un ordre manifestement illégal (article 24/2);

— utilisation de la force qu'en dernier recours (article 24/3).

M. Viseur observe que la procédure disciplinaire est assez différente de ce qu'elle était auparavant,

vormt als het ware een tegenwicht voor het feit dat het gebruik van een rechtmatig drukkingsmiddel als het stakingsrecht verboden is om sociale eisen te realiseren.

Voorts is het verheugend dat het ontwerp bepalingen bevat dank zij welke snel werk kan worden gemaakt van de uitvoering van de wet van 11 juli 1978, met name inzake de betrekkingen tussen de bevelstructuur en de erkende vakorganisaties. Spreker memoreert dat zijn fractie tijdens de vorige zittingsperiode een wetsvoorstel in die zin heeft ingediend. Hij vraagt zich derhalve af of het zin heeft dat voorstel opnieuw in te dienen dan wel of de uitvoerende macht zulks bij koninklijk besluit zal regelen; het komt er vooral op aan de huidige toestand snel aan te pakken.

Opnieuw refererend aan de tuchtstraffen geeft de heer Tant te kennen dat de overplaatsing bij het operationele korps vaak als een straf wordt aangevoeld. Hij vraagt de Minister te bevestigen dat de overplaatsing hoe dan ook geen tuchtstraf inhoudt, en dat zij alleen met het oog op een betere organisatie van de dienst kan worden overwogen.

*
* *

De heer Viseur memoreert dat de rijkswacht sedert 1 januari 1992 is gedemilitariseerd. Is het militaire statuut nog van kracht, zolang het tuchtrechtelijke statuut niet is aangepast ? Zo niet, wat is dan de administratieve toestand van de leden van dit korps ? Heeft deze « juridische leemte » niet tot problemen binnen die politiedienst geleid ?

Het lid wijst erop dat bij de overgang van een militair naar een burgerlijk statuut meer vernieuwing wenselijk was geweest. Het wetsontwerp vertoont immers geen « revolutionaire » aspecten. Integendeel, het draagt nog de stempel van « das Militär ». Daarbij komt dat uit behoudendheid een aantal fundamentele burgerlijke en politieke rechten aan de betrokkene worden onzegd.

Niettemin is spreker van oordeel dat deze bijstelling van oude teksten ook positieve punten omvat :

— de uitsluiting van willekeur en misbruiken, alsmede de eerbiediging van de rechten van de mens, de fundamentele vrijheden en de rechten van het personeel (artikel 24/3);

— verbod tot het bekendmaken van vertrouwelijke informatie (artikel 24/5);

— bescherming van ondergeschikten tegen gebrek aan eerbied en correctheid vanwege hun meerderen (artikel 24/1, § 3);

— toestemming om te weigeren een kennelijk onwettig bevel uit te voeren (artikel 24/2, § 2);

— geweld slechts als *ultima ratio* gebruiken (artikel 24/3).

De heer Viseur brengt onder de aandacht dat de tuchtrechtelijke procedure nogal verschilt van de vo-

lorsque la gendarmerie était encore sous statut militaire. Les droits de la défense semblent en effet mieux respectés mais des doutes subsistent encore sur les réelles possibilités de recours. L'article 24/25 stipule d'ailleurs que « les sanctions portées par l'article 24/13, § 1er, sont infligées en premier et dernier ressort ». Cela paraît assez difficilement acceptable !

En conclusion, l'intervenant forme le vœu que l'ensemble de ces dispositions contribuera, tout comme le projet sur la fonction de police, à réhabiliter les forces de police aux yeux des citoyens, véritable nécessité dans un Etat démocratique.

*
* *

M. L. Peeters indique que le passage de la gendarmerie de la Défense nationale vers l'Intérieur est désormais un fait acquis, même si ce transfert ne fut finalement pas de tout repos. Le présent projet en constitue un prolongement logique et il requiert, dès lors, une priorité absolue. Pour le reste, ses dispositions s'insèrent parfaitement dans cet ensemble plus large que constitue le Plan de Pentecôte, qui doit renforcer la sécurité du citoyen.

La législation à l'examen constitue donc un nouveau pas vers la démocratisation de ce corps et doit également permettre, à terme, une meilleure collaboration avec les autres services de police. Il faudrait également envisager ultérieurement une harmonisation des statuts du personnel de ces différents services.

Pour le reste, les points forts de ces dispositions sont les suivants :

- une normalisation rapide des relations avec les organisations syndicales reconnues;
- la garantie de la neutralité de ce corps, qui est au service de la population;
- l'absence de toute intervention politique lors des affectations et des promotions;
- l'alignement progressif des statuts disciplinaires de la gendarmerie et de la police communale (sanctions, procédures de recours, ...)

Toutefois, un problème important subsiste, à savoir la discrimination que continuent encore à subir, au cours de leur carrière, les officiers issus de la promotion sociale par rapport aux autres officiers. Comment le Ministre entend-il rencontrer cette préoccupation ?

*
* *

M. Vanleenhove est lui aussi d'avis que le projet a pour préoccupation essentielle de rapprocher le statut de la gendarmerie de celui de la police communale

rigue procedure die van kracht was, toen de rijkswacht nog een militair statuut had. Ofschoon de rechten van de verdediging blijkbaar beter in acht zijn genomen, bestaan er nog twijfels omtrent de werkelijke beroepsmogelijkheden. Artikel 24/25 luidt immers als volgt : « De in artikel 24/13, § 1, bedoelde straffen worden in eerste en laatste aanleg opgelegd. » Dat is moeilijk aanvaardbaar !

Tot besluit geeft spreker als zijn wens te kennen dat dit wetsontwerp, net zoals het wetsontwerp op het politieambt, ertoe zal bijdragen dat de politiediensten in de ogen van de publieke opinie in eer worden hersteld, wat in een democratie een ware noodzaak is.

*
* *

De heer Peeters wijst erop dat de overdracht van de Rijkswacht van het Ministerie van Landsverdediging naar dat van Binnenlandse Zaken een feit is, zelfs al is die overdracht niet van een leien dakje verlopen. Dit wetsontwerp ligt in het verlengde daarvan, en moet dan ook met absolute voorrang worden behandeld. Voor het overige passen de desbetreffende bepalingen perfect in het algemene kader van het Pinksterplan, dat meer veiligheid voor de burger beoogde.

Dit wetsontwerp is derhalve een nieuwe stap naar de democratisering van de rijkswacht, en moet het op langere termijn mogelijk maken de samenwerking met de overige politiediensten te verbeteren. Op een later tijdstip moet voorts worden overwogen de personeelsstatuten van de diverse politiediensten op elkaar af te stemmen.

De belangrijkste punten van dit ontwerp zijn :

- de snelle normalisering van de betrekkingen met de erkende vakorganisaties;
- de waarborgen voor de neutraliteit van de rijkswacht, die ten dienste van de bevolking staat;
- het wegwerken van politieke interventie bij benoemingen en bevorderingen;
- de geleidelijke gelijkschakeling van het tucht-rechtelijke statuut van rijkswacht en gemeentepolitie (ter zake van strafmaatregelen, beroepsprocedures ...)

Niettemin blijft er nog een belangrijk probleem bestaan, namelijk de discriminatie op het stuk van de loopbaan tussen officieren die uit de sociale promotie zijn voortgekomen en de overige officieren. Hoe overweegt de Minister dat probleem op te lossen ?

*
* *

De heer Vanleenhove is eveneens de mening toegedaan dat dit wetsontwerp in wezen tot doel heeft het statuut van de rijkswacht en dat van gemeentepoli-

le, en lui retirant, parfois difficilement, certaines caractéristiques plutôt militaires.

*
* *

M. Dufour relève que les dispositions relatives à l'avis visent essentiellement à conférer à la gendarmerie un statut disciplinaire particulier. Dans cette optique, il regrette que ce statut s'éloigne, au niveau des droits et libertés, de ce qui est toléré par les autres services de police. Il ne peut donc être question, dans ces conditions, d'une véritable harmonisation des statuts, même s'il est acquis qu'il n'est guère aisé de passer, du jour au lendemain, d'un statut militaire à un statut civil.

Quoi qu'il en soit, l'article 24/8 du projet dispose que « les membres du personnel jouissent des mêmes droits et libertés que les autres citoyens. »

L'article 24/9 leur interdit cependant de « manifester publiquement leurs opinions politiques ou de se livrer à des activités politiques. » Il leur interdit encore de s'affilier ou de prêter leur concours à des partis politiques, de même qu'à des mouvements, groupements, organisations ou associations poursuivant des fins politiques. » L'article 24/10 impose quant à lui des restrictions au niveau de la liberté d'affiliation syndicale. Les gendarmes ne peuvent, en effet, s'affilier qu'à des organisations corporatistes. De plus, toute forme de grève leur est refusée.

Dans ses déclarations, le Ministre semble déplorer cette situation. L'intervenant souhaite donc que l'on puisse très prochainement revoir ces dispositions restrictives et contraignantes. Il semble, en effet, logique qu'un gendarme puisse exercer des activités politiques en-dehors de l'exercice de ses fonctions, à l'instar des autres agents de l'Etat. Il s'agit là d'une restriction excessive dans le cadre de cette démilitarisation.

M. Dufour se réfère, à ce propos, à un passage de rapport du Sénat (Doc. n° 333/2, p. 7) :

« Et si l'on déplore qu'un gendarme ne puisse pas s'affilier à un parti politique ou à un syndicat politique, alors que les militaires peuvent le faire depuis 1975, il faut se demander en premier lieu si les dispositions applicables à la gendarmerie ne devraient pas s'appliquer également à l'armée (...) »

Le Ministre estime d'ailleurs que tôt ou tard, il faudra adopter la même position en ce qui concerne la police communale. »

*
* *

M. Van Eetvelt salue l'effort réalisé d'aboutir à une meilleure coordination entre les services de police, notamment au moyen de ce statut. Il rappelle toute-

tie onderling aan te passen, door aan het eerstgenoemde statuut een aantal veeleer militaire kenmerken te ontnemen, wat af en toe moeilijk gaat.

*
* *

De heer Dufour wijst erop dat de bepalingen van het advies in wezen tot doel hebben de rijkswacht een bijzonder tuchtrechtelijk statuut te geven. Mede geliet daarop betreurt het lid dat het statuut zich op het stuk van de rechten en vrijheden verwijderd van wat voor de overige politiediensten wordt getolereerd. In die omstandigheden kan er dan ook geen sprake zijn van een daadwerkelijke harmonisering van de statuten, zelfs al is duidelijk gebleken dat niet van de ene op de andere dag van een militair naar een civiel statuut kan worden overgestapt.

Hoe dan ook, artikel 24/8 van het ontwerp bepaalt dat « de personeelsleden dezelfde rechten en vrijheden als andere burgers » genieten.

Overeenkomstig artikel 24/9 is het hun dan weer verboden om « openlijk uiting te geven aan hun politieke overtuiging en zich in te laten met politieke activiteiten ». Het artikel gaat voort als volgt : « Het is hun verboden zich aan te sluiten bij of hun medewerking te verlenen aan politieke partijen evenals aan bewegingen, groeperingen, organisaties of verenigingen met politieke oogmerken ». Artikel 24/10 bevat beperkingen op de vrijheid om tot vakbondsorganisaties toe te treden : rijkswachters mogen alleen lid worden van corporatistische organisaties. Daarbij komt dat aan de rijkswachters elke vorm van staking is ontegd.

Uit de verklaringen van de Minister blijkt dat hij die situatie betreurt. Spreker wenst dan ook dat die dwingende beperkingen zo gauw mogelijk worden opgeheven. Een rijkswachter moet toch, net als het andere overheidspersoneel, buiten zijn functie politiek actief kunnen zijn. In het kader van de demilitarisering is een dergelijke beperking overdreven.

De heer Dufour verwijst in dat verband naar een passage in het Senaatsverslag (stuk n° 333/2, blz. 7) :

« En als men betreurt dat een rijkswachter niet mag aansluiten bij een politieke partij of een politieke vakbond, hoewel de militairen dat sedert 1975 wel mogen, dan moet men zich in de eerste plaats afvragen of wat geldt voor de rijkswacht ook niet zou moeten gelden voor het leger (...) »

De Minister meent trouwens dat vroeg of laat dezelfde stelling zal moeten worden gevolgd voor de gemeentepolitie. »

*
* *

De heer Van Eetvelt juicht de inspanningen toe die werden geleverd om, onder meer aan de hand van dit statuut, de verschillende politiediensten beter te

fois que de graves problèmes de recrutement se posent au niveau de certains corps de police communale. Dans le cadre d'une future harmonisation des statuts, est-il envisageable que les autorités communales puissent, à un moment donné, faire appel à des candidats au recrutement au sein de la gendarmerie ?

*
* *

b) Réponses du Ministre de l'Intérieur et de la Fonction publique

Selon *le Ministre*, il n'est pas possible d'arrêter pendant six mois toutes les activités du corps de gendarmerie pour mener à bien toutes les modifications envisagées, avant de repartir sur ces nouvelles bases. Il faut y aller progressivement, sans nuire à la disponibilité de ce service de police.

Le Ministre tient à illustrer ses propos d'un exemple lié aux répercussions de la grève des transporteurs routiers français sur nos concitoyens. Lorsque la situation a commencé à se dégrader sérieusement, le Conseil des Ministres a décidé de mettre sur pied un centre de crise. Quelques heures après la prise de décision, un dispatching fonctionnait 24 heures sur 24 auprès de la gendarmerie. En un week-end, 8 gendarmes, placés sous les ordres d'un capitaine-commandant, ont répondu à quelque 26 000 appels. Peut-on imaginer qu'une telle prestation aurait pu être accomplie, dans les mêmes conditions difficiles, par d'autres corps de l'Administration ? Le Ministre déclare en douter sérieusement.

Tout le problème résidait dans le fait que par le passé, l'honorabilité de ce corps a été compromise par les agissements d'un petit nombre de ses membres. Le présent projet s'intègre donc dans une série de mesures reprises dans ce qu'on a appelé *le Plan de Pentecôte*. Pour rappel, ce Plan contenait les objectifs suivants :

- loi sur le contrôle des services de police et de sécurité;
- loi sur la fonction de police;
- loi sur la protection de la vie privée;
- loi sur la démilitarisation de la gendarmerie;
- « petite » loi de police;
- arrêtés royaux sur la formation des membres de la police communale;
- loi sur les entreprises de gardiennage;
- loi régissant la profession de détective privé.

coördineren. Wel wijst hij erop dat de gemeentepolitie soms erg veel problemen heeft om gepaste kandidaten te vinden. Kan in het kader van de toekomstige harmonisering van de statuten niet worden bepaald dat het gemeentebestuur op een bepaald ogenblik een beroep kan doen op de wervingsreserve van de rijkswacht ?

*
* *

b) Antwoorden van de Minister van Binnenlandse Zaken en Ambtenarenzaken

Het is volgens *de Minister* uitgesloten gedurende zes maanden alle activiteiten van het korps op te schorten om werk te maken van alle in het uitzicht gestelde hervormingen, en vervolgens met een schone lei te beginnen. Zulks moet geleidelijk gebeuren, zonder dat de beschikbaarheid van de politiedienst in het gedrang komt.

De Minister wil zijn betoog toelichten met een voorbeeld omtrent de gevolgen die de staking van de Franse vrachtwagenchauffeurs had voor onze landgenoten. Toen de toestand behoorlijk uit de hand begon te lopen, heeft de Ministerraad beslist een crisiscentrum op te richten. Enkele uren na de beslissing was bij de rijkswacht een centrale meldkamer dag en nacht operationeel. Op één weekende tijd hebben 8 rijkswachters, onder het bevel van een kapitein-commandant, zowat 26 000 oproepen beantwoord. Zouden andere administratieve korpsen een dergelijke prestatie in dezelfde moeilijke omstandigheden voor elkaar hebben kunnen krijgen ? De Minister zegt daar sterk aan te twijfelen.

Het probleem was in feite dat in het verleden een gering aantal leden van de rijkswacht door hun daden de eerbaarheid van dat korps hebben ondermijnd. Dit ontwerp ligt derhalve in het verlengde van een reeks maatregelen die samen het zogenaamde *Pinksterplan* vormen. Pro memorie, dat Plan bevatte de volgende doelstellingen :

- de wet tot regeling van het toezicht op politie- en inlichtingendiensten;
- de wet op het politieambt;
- de wet op de persoonlijke levenssfeer;
- de wet houdende de demilitarisering van de rijkswacht;
- de « kleine » politiewet;
- de koninklijke besluiten inzake de opleiding van de leden van de gemeentepolitie;
- de wet op de bewakingsondernemingen;
- de wet tot regeling van het beroep van privé-detective.

Le Ministre est d'avis qu'au cours des dernières années, le Gouvernement et le Parlement ont approché et résolu ce problème de façon ordonnée et cohérente. Il souligne le rôle positif et constructif de l'opposition dans tous les débats. Il espère que la même approche vaudra pour la réforme de la Fonction publique ou pour l'immigration.

En fait, si l'on veut mesurer les innovations contenues dans ce projet, il faut considérer l'ensemble de cette réforme. La notion d'« innovation » ou de « progressisme » est d'ailleurs toute relative, surtout dans ce domaine où il faut agir avec une extrême prudence.

Le Ministre s'étonne également que d'aucuns estiment que *la démilitarisation* n'a finalement pas changé grand chose au statut des gendarmes. A l'aide du tableau suivant, qui reprend le régime des sanctions disciplinaires pour la gendarmerie, la police communale, la police judiciaire et les agents de l'Etat, il entend d'ailleurs démontrer que la gendarmerie possède finalement le statut le plus « démilitarisé » des quatre :

Aperçu des sanctions

<i>Nouveau statut gendarmerie</i>	<i>Police communale</i>	<i>Police judiciaire</i>	<i>Agents de l'Etat</i>
1° Avertissement avec ou sans notation défavorable.	1° Avertissement.	1° Réprimande.	1° Rappel à l'ordre.
2° Blâme.	2° Réprimande.		2° Blâme.
3° Retenue de rémunération (équivalente à un maximum de 8 heures de prestations avec plafond absolu de 15 heures impayées pour un même mois — soit 10 % de la rémunération mensuelle — si l'intéressé faisait l'objet de plusieurs sanctions).	3° Retenue de traitement (équivalente à un maximum de 20 % du traitement brut pendant un maximum de trois mois).	2° Réprimande avec privation de traitement (équivalente à un maximum de 8 jours de prestations impayés).	3° Retenue de traitement (équivalente à un maximum de 20 % du traitement brut pendant un maximum de trois mois).
4° Non-activité par mesure disciplinaire (NAMD) (privation d'un quart du traitement).	4° Suspension (maximum 3 mois, avec privation de la partie du traitement qui excède le minimex).	3° Suspension de 8 jours à 6 mois avec privation de traitement.	4° Déplacement disciplinaire.
5° Rétrogradation.	5° Rétrogradation.	4° Rétrogradation.	5° Suspension disciplinaire.
6° Mise à la pension d'office précédée ou non de la NAMD;	6° Démission d'office.	5° Démission d'office.	6° Rétrogradation.
7° Démission d'office.	7° Révocation.	6° Révocation.	7° Révocation.

De Minister is van oordeel dat de regering en het Parlement de jongste jaren dit probleem op een geordende en coherente wijze hebben aangepakt en opgelost. Hij onderstreept dat de oppositie bij alle debatten een positieve en opbouwende rol heeft gespeeld. Hij hoopt dat de hervorming van de overheidsdiensten en de immigratie op een soortgelijke behandeling mogen rekenen.

In feite moet men de hele hervorming in ogenschouw nemen wil men een idee krijgen van de vernieuwingen die dit ontwerp bevat. De begrippen « vernieuwing » of « progressisme » zijn overigens heel betrekkelijk, vooral op dit vlak waar behoedzaamheid troef is.

Voorts is de Minister erover verbaasd dat sommigen oordelen dat *de demilitarisering* per slot van rekening weinig heeft veranderd aan het statuut van de rijkswachters. Aan de hand van de onderstaande tabel, met de regeling van de tuchtstraffen bij de rijkswacht, de gemeentepolitie, de gerechtelijke politie en het overheidspersoneel, wil hij overigens aantonen dat de rijkswacht uiteindelijk over het meest gedemilitariseerde statuut van de vier beschikt :

Overzicht van de strafmaatregelen

<i>Nieuw statuut rijkswacht</i>	<i>Gemeentepolitie</i>	<i>Gerechtelijke politie</i>	<i>Rijkspersoneel</i>
1° Waarschuwing, met of zonder ongunstige vermelding	1° Waarschuwing	1° Berisping	1° Terechtwijzing
2° Blaam	2° Berisping		2° Blaam
3° Inhouding van bezoldiging (overeenstemmend met ten hoogste 8 prestatie-uren, met een absoluut maximum van 15 onbezoldigde uren voor een zelfde maand — zijnde 10 % van de maandelijks bezoldiging — wanneer tegen betrokkene verscheidene strafmaatregelen zijn getroffen)	3° Inhouding van wedde (overeenstemmend met ten hoogste 20 % van de brutowedde tijdens ten hoogste drie maanden)	2° Berisping met inhouding van wedde (overeenstemmend met ten hoogste 8 dagen onbezoldigde prestaties)	3° Inhouding van wedde (overeenstemmend met ten hoogste 20 % van de brutowedde tijdens ten hoogste drie maanden)
4° Non-activiteit bij tuchtmaatregel (NATM) (inhouding van een vierde van de wedde)	4° Schorsing (maximum drie maanden — met inhouding van het gedeelte van de wedde dat het bestaansminimum te boven gaat)	3° Schorsing van 8 dagen tot 6 maanden met inhouding van de wedde	4° Overplaatsing bij tuchtmaatregel
5° Tuchtrechtelijke terugzetting in graad	5° Terugzetting in graad	4° Terugzetting in graad	5° Tuchtchorsing
6° Ambtshalve pensionering, al dan niet voorafgegaan door NATM	6° Ambtshalve ontslag	5° Ambtshalve ontslag	6° Terugzetting in rang
7° Ontslag van ambtswege	7° Afzetting	6° Afzetting	7° Afzetting

De plus, contrairement à celui des agents de l'Etat, ce statut sera appliqué effectivement, tout comme l'ancien l'était déjà.

Le Ministre tient également à rappeler qu'en matière de *procédure disciplinaire*, le rôle de la hiérarchie se limite souvent à proposer les sanctions. A partir de la troisième sanction par ordre d'importance, le conseil d'enquête, composé paritairément et présidé par un magistrat, est systématiquement consulté. Pour les autres statuts évoqués antérieurement à titre de comparaison, c'est bien la hiérarchie qui prononce les sanctions (bourgmestre, conseil communal, ministre, ...). Le gendarme obtient désormais la possibilité d'aller devant le Conseil d'Etat. Suite à l'instauration du référé, la décision est désormais plus rapide.

Dans le même ordre d'idées, le Ministre précise que *la mutation* utilisée comme sanction disciplinaire est tout à fait inacceptable. Elle ne peut être envisagée que pour les seuls besoins du service. Le gendarme, qui pourra prouver que son déplacement n'était pas inspiré par ces motivations, peut à l'évidence se présenter devant le Conseil d'Etat.

Le Ministre ajoute qu'il n'entend pas s'immiscer dans le système des mutations, qu'il laisse sous l'entière responsabilité de la hiérarchie. Le système est, en effet, très contraignant puisque, après son instruction, le gendarme est d'abord affecté à la Légion mobile, avant de pouvoir opter pour une unité plus

Bovendien zal dit statuut, in tegenstelling tot dat van het overheidspersoneel, wel degelijk worden toegepast, net zoals het vorige trouwens.

De Minister brengt tevens in herinnering dat de rol van de hiërarchie zich op het stuk van *de tucht-rechtelijke procedure* veelal beperkt tot het voorstellen van straffen. Vanaf het niveau van de derde belangrijkste straf wordt de onderzoeksraad, die paritair is samengesteld en door een magistraat wordt voorgezeten, stelselmatig geraadpleegd. In het kader van de overige bij wijze van vergelijking genoemde statuten is het de hiërarchie zelf die de straffen uitspreekt (burgemeester, gemeenteraad, minister, ...). Rijkswachters hebben voortaan de mogelijkheid om hun zaak bij de Raad van State aanhangig te maken. Door de instelling van een kort geding zullen de uitspraken veel sneller worden gedaan.

In hetzelfde verband preciseert de Minister dat het absoluut onaanvaardbaar is *de overplaatsing* als tuchtstraf te hanteren. Overplaatsing is slechts aanvaardbaar om dienstredenen. De rijkswachter die kan bewijzen dat dergelijke motieven niet aan zijn overplaatsing ten grondslag liggen, kan zich uiteraard tot de Raad van State wenden.

De Minister voegt daaraan toe dat hij niet wenst te interveniëren in de regeling voor de overplaatsingen en dat de verantwoordelijkheid daarvoor volledig bij de hiërarchie berust. Het betreft immers een zeer strikte regeling: na hun opleiding worden de rijkswachters ingedeeld bij het mobiel legioen, waarna zij

proche de son domicile. Dans ces conditions parfois difficiles, il n'est pas question de voir certains éléments « favorisés » par rapport à d'autres.

Evoquant l'éventuel *vide juridique* lié à l'adoption tardive des présents statuts, le Ministre tient à préciser que dès le 1er janvier 1992, il a rencontré les organisations syndicales à ce sujet et qu'il a notamment été tenu compte de certaines de leurs observations dans les amendements adoptés au Sénat. Dans la mesure où il a pu leur assurer que le projet serait voté avant les vacances parlementaires, il n'y a pas d'incertitude à cet égard au sein du personnel.

Il y a certes eu un moment d'hésitation, lorsque l'auditeur général militaire, M. Gorlé, a indiqué qu'il refuserait désormais d'instruire les dossiers relatifs à des membres de la gendarmerie.

Toutefois, le Collège des procureurs généraux a décidé que l'on continuerait, dans l'intervalle, d'instruire ces dossiers devant les tribunaux militaires. Il n'y a donc plus de problème de ce côté. On pourrait certes imaginer qu'il y ait, au niveau d'éventuels condamnés, un recours devant les juridictions internationales mais le Ministre n'a pas connaissance de tels cas.

Au niveau de l'exercice de certains droits et libertés, le Ministre estime qu'il ne saurait être question ici de progressisme ou de conservatisme dans un sens ou l'autre. Il ne voudrait, en effet, pas devoir ultérieurement constater qu'un policier, qui aurait ouvert le feu sur une personne d'origine étrangère, soit affilié ou militant de certaines *formations extrémistes*. Si l'on veut combattre ce genre de situation, il faut donc une règle de droit opposable « *erga omnes* ». La volonté est ici claire d'avoir une police « policée », qui sert à maintenir l'ordre public et la démocratie. Pour cela, il faut qu'elle soit au-dessus de tout soupçon d'esprit partisan.

Il s'agit ici en fait de personnes qui, en raison de leur fonction, peuvent davantage que les autres. Elles sont ainsi autorisées à utiliser la force et la contrainte et également à restreindre les libertés. Il importe donc qu'elles soient au-dessus de tout soupçon d'esprit partisan et que la confiance puisse régner à leur égard.

L'interdiction d'exercice du droit de grève relève de la même logique. Dans les moments difficiles, le risque serait alors évident de ne plus voir l'ordre démocratique protégé. Quels droits démocratiques protège-t-on, en effet, en autorisant un service de police ou de gendarmerie à se mettre en grève, à un moment où l'ordre doit être défendu ? Toutefois, il est tout à fait louable de maintenir, comme règle générale, la garantie maximale des droits et libertés de tout un chacun !

voor een dichter bij hun woonplaats gelegen eenheid kunnen kiezen. In deze soms moeilijke omstandigheden is er geen sprake van dat sommigen ten aanzien van de anderen worden « begunstigd ».

Met betrekking tot de *juridische leemte die eventueel voortvloeit uit de laattijdige aanneming van deze statuten*, wijst de Minister erop dat hij ter zake sinds 1 januari 1992 met de vakorganisaties overleg heeft gepleegd, en dat bij de in de Senaat aangenomen amendementen in het bijzonder met een aantal van hun opmerkingen rekening is gehouden. Voor zover hij hen heeft kunnen garanderen dat het wetsontwerp nog vóór het parlementair reces zou worden aangenomen, heerst er ter zake geen onzekerheid bij de personeelsleden.

Enige twijfel is vanzelfsprekend gerezen, toen auditeur-generaal Gorlé van het militair gerechtshof aangaf dat hij voortaan zou weigeren om in dossiers over leden van de rijkswacht een onderzoek in te stellen.

Het College van procureurs-generaal heeft evenwel besloten dat dergelijke dossiers in de tussentijd voort door de militaire rechtbanken zullen worden behandeld. In dat verband zijn de problemen dan ook van de baan. Het is uiteraard niet uitgesloten dat sommige veroordeelden, in voorkomend geval, beroep aantekenen bij internationale gerechtshoven; de Minister zijn evenwel geen dergelijke gevallen ter kennis gebracht.

Wat de uitoefening van bepaalde rechten en vrijheden betreft, is de Minister van oordeel dat in dit verband geen sprake van enige vooruitstrevendheid of behoudsgezindheid kan zijn. De Minister wenst te voorkomen dat hij *a posteriori* moet vaststellen dat een politie-ambtenaar die op een vreemdeling heeft geschoten, lid of militant is van bepaalde *extremistische kringen*. Om dit soort toestanden tegen te gaan, moet een rechtsregel *erga omnes* worden ingevoerd. Het is duidelijk de bedoeling tot een onberispelijke politie te komen, die de handhaving van de openbare orde en de democratie tot taak heeft. Daartoe mag tegen haar hoegenaamd geen verdenking van partijdigheid bestaan.

Het betreft hier personen die wegens hun ambt over meer bevoegdheden dan anderen beschikken. Zij zijn er bijvoorbeeld toe gemachtigd geweld en dwangmiddelen te gebruiken, alsmede de vrijheidsuitoefening te beperken. Het is dan ook zaak dat zij boven elke verdenking van partijdigheid staan en dat er vertrouwen heerst.

De ontzegging van het *stakingsrecht* vloeit uit dezelfde logica voort. In moeilijke tijden zou het risico ontstaan dat de democratische orde niet langer wordt beschermd. Welke democratische rechten worden verdedigd door aan politiediensten of aan de rijkswacht het recht te verlenen om te staken op een tijdstip waarop de orde moet worden gehandhaafd ? Niettemin is het hoe dan ook een lovenswaardig streven om de rechten en vrijheden van een ieder als algemene regel op maximale wijze te garanderen !

Cette règle permet d'ailleurs de considérer que le *personnel logistique et administratif de la gendarmerie* n'entre pas dans cette logique, puisqu'il n'est pas opérationnel. On applique donc ces restrictions aux membres du personnel pour qui cela constitue une nécessité absolue.

Au niveau de la *police communale*, il paraît peu indiqué de prendre une initiative pour leur appliquer ce même principe. Le Ministre est cependant d'avis que sur le terrain, au niveau des villes et des communes, des accords doivent être conclus pour en arriver au même résultat. On risque d'en arriver autrement à des situations totalement inacceptables au niveau de l'ordre public. Ainsi, le Ministre a beaucoup de compréhension pour les motivations sociales à la base des actions des policiers à Bruxelles et à Liège mais il juge les techniques utilisées inacceptables dans un Etat de droit.

Pour ce qui est de la *promotion sociale*, le Ministre concède qu'il doit s'agir là d'une préoccupation continue mais que des progrès ont néanmoins été accomplis. Toutefois, on ne saurait pratiquer, à terme, de discrimination à l'égard des officiers qui ont suivi la voie traditionnelle. Le Ministre est d'ailleurs d'avis que, pour le moment, on a fait un effort sensible, à l'égard des officiers issus de la promotion sociale.

Pour le reste, la *mise en œuvre du statut syndical* sera possible, dès l'approbation du présent projet. Des arrêtés royaux d'exécution devraient pouvoir être publiés, à cet effet, avant la fin de cette année. Les négociations syndicales traditionnelles pourront alors être entamées dans ce secteur. Cela rendra donc la création d'une commission d'arbitrage, calqué sur le modèle hollandais, totalement superflue. En effet, à ce moment, les organisations reconnues auront la possibilité de placer un point à l'ordre du jour du comité de négociation, sans que l'Etat ne puisse s'y soustraire.

Le Ministre évoque enfin la *problématique des difficultés de recrutement* auprès de certaines polices communales. Il lui semble impossible de donner suite à la proposition de M. Van Eetvelt, dans la mesure où il n'existe pas de réserve de recrutement auprès de la gendarmerie. Le corps organise, tous les trimestres, un examen et retient tous les candidats qui réussissent.

Pour information, il y a généralement 10 candidats par poste vacant.

Le Ministre espère encore augmenter le nombre de candidatures et leur qualité en modifiant les conditions de recrutement existantes. Ainsi, il serait intéressant de pouvoir exiger le diplôme d'humanités supérieures et de revoir certains critères physiques, comme la taille ou la configuration de la colonne vertébrale. Des éléments très brillants sont parfois refusés pour des « brouilles ». De plus, la révision de ces conditions et critères devrait permettre le recrutement de davantage de personnel féminin, dans la

Wat deze algemene regel betreft, moet overigens worden aangestipt dat *het logistieke en administratieve rijkswachtpersoneel* niet onder deze regeling valt, aangezien het niet operationeel is. Deze beperkingen zijn derhalve alleen van toepassing op de personeelsleden voor wie zulks absoluut vereist is.

Het is weinig aangewezen een initiatief te nemen om op de *gemeentepolitie* hetzelfde principe toe te passen. De Minister is evenwel van mening dat de steden en gemeenten overeenkomsten moeten sluiten om een zelfde resultaat te bereiken. Zo niet bestaat het gevaar dat vanuit het oogpunt van de openbare orde totaal onaanvaardbare toestanden ontstaan. Ofschoon de Minister veel begrip kan opbrengen voor de sociale beweegredenen die aan de acties van de leden van de gemeentepolitie van Brussel en Luik ten grondslag liggen, acht hij de gehanteerde methoden in een rechtsstaat onaanvaardbaar.

De Minister erkent voorts dat de *sociale promotie* een aandachtspunt moet blijven. Hij wijst er evenwel op dat in dit verband voortgang is gemaakt. Niettemin is het niet mogelijk om op termijn officieren die de traditionele weg hebben gevolgd, te discrimineren. Volgens de Minister werd overigens ten aanzien van de officieren die uit de sociale promotie zijn voortgekomen, reeds een merkbare inspanning gedaan.

Voorts zal het *vakbondsstatuut* in werking kunnen treden, zodra dit wetsontwerp is aangenomen. Vóór het einde van dit jaar zouden uitvoeringsbesluiten moeten kunnen worden bekendgemaakt. Vanaf dat moment kan in deze sector het traditionele vakbondsoverleg van start gaan. Een en ander zal de instelling van een geschillencommissie naar Nederlands voorbeeld volkomen overbodig maken. De erkende vakbondsorganisaties zullen dan immers punten op de agenda van het onderhandelingscomité kunnen plaatsen, zonder dat de overheid zich daaraan kan onttrekken.

Vervolgens brengt de Minister de *wervingsproblemen* bij sommige gemeentepolitiekorpsen aan de orde. Het lijkt hem niet mogelijk in te gaan op het voorstel van de heer Van Eetvelt, aangezien er bij de rijkswacht geen wervingsreserve bestaat. De rijkswacht organiseert ieder kwartaal een examen en neemt alle geslaagde kandidaten in aanmerking.

Ter informatie : er zijn over het algemeen 10 kandidaten per vacante betrekking.

De Minister hoopt dat er nog meer en kwalitatief betere kandidaten komen door de bestaande wervingsvoorwaarden aan te passen. Zo zou het interessant zijn een diploma van hoger middelbaar onderwijs te kunnen eisen en bepaalde criteria met betrekking tot de lichaamsbouw, zoals de lengte of de bouw van de wervelkolom, te kunnen herzien. Soms worden briljante kandidaten geweigerd om een kleinigheid. Voorts kan dank zij de herziening van die voorwaarden en criteria meer vrouwelijk personeel

mesure où les missions des services de police relèvent beaucoup moins du physique qu'auparavant.

Un autre problème qui limite encore le passage de candidats gendarmes vers les polices communales réside dans le fait que l'instruction n'y est pas du tout équivalente, même si, depuis quelque temps, le Ministre s'est efforcé d'y remédier. Il faut, en effet, constater que le nombre de candidats est beaucoup plus élevé à la gendarmerie, alors que les rémunérations sont semblables et que les conditions de travail y sont encore plus pénibles. Cela n'est, contrairement à ce que pensent d'aucuns, pas un problème de niveau d'études. La Gendarmerie « implore » actuellement les Ministres de prendre un arrêté royal qui impose les humanités supérieures aux candidats, dans la mesure où elle constate que sur 10 de ces candidats, huit possèdent déjà ce diplôme, peu importe d'ailleurs leur Région de provenance.

c) Répliques

M. M. Harmegnies fait valoir que le niveau d'études entre également en ligne de compte pour expliquer le déficit de candidatures dans certaines polices communales, notamment dans la partie sud du pays.

Ainsi, dans les centres industriels plus anciens, la formation scolaire n'était pas nécessairement axée sur les humanités.

Le Ministre observe que l'obligation scolaire jusqu'à 18 ans existe depuis plusieurs années. De plus, l'exigence d'études d'humanités supérieures ne vise pas seulement les classiques mais également l'enseignement technique.

M. M. Harmegnies concède le bien fondé de cette remarque mais rétorque que ces personnes sont, dans ces mêmes centres, immédiatement reprises dans les entreprises et ne sont pas intéressées d'aller, à salaire inférieur, s'engager dans une police communale.

Le Ministre répond que ce déficit de candidatures n'affecte pas les gendarmes wallons. Cela est probablement dû au fait qu'à certains égards, le métier de policier communal est moins motivant.

*
* *

M. Viseur ne conteste pas les aspects novateurs du projet mais estime qu'il aurait été possible d'aller encore plus loin dans ce qu'il a de positif. S'il rejoint le Ministre sur l'interdiction de l'exercice du droit de grève, il se déclare moins convaincu pour ce qui concerne le droit d'affiliation à des organisations politiques ou syndicales.

L'intervenant évoque à son tour le problème des mutations en tant que sanctions disciplinaires. Il se demande si dans la mentalité de certains membres de la hiérarchie du corps de gendarmerie, elle n'est cependant pas encore considérée comme telle. Ainsi,

worden aangeworven, aangezien de opdrachten als politiedienst minder lichamelijke inspanning vergen dan vroeger.

Een ander probleem bij de overgang van kandidaat-rijkswachters naar de gemeentepolitie is dat de opleiding helemaal niet gelijkwaardig is, zelfs al doet de Minister sinds enige tijd inspanningen om dat te verhelpen. Geconstateerd wordt immers dat het aantal kandidaten bij de rijkswacht veel hoger ligt, bij gelijkwaardige bezoldigingen en moeilijker werkomstandigheden. Dat is, in tegenstelling met wat sommigen denken, geen probleem van studieniveau. De rijkswacht « smeekt » de Ministers momenteel een koninklijk besluit uit te vaardigen dat hoger middelbaar onderwijs voor de kandidaten verplicht stelt; de rijkswacht heeft immers vastgesteld dat acht op de tien kandidaten dat diploma toch al bezitten, ongeacht het Gewest waaruit zij afkomstig zijn.

c) Replieken

De heer M. Harmegnies onderstreept dat het studieniveau mede het tekort aan kandidaten kan verklaren bij bepaalde diensten van de gemeentepolitie, inzonderheid in het zuiden van het land. In de oudere industriële centra was de opleiding immers niet noodzakelijk gericht op het middelbaar onderwijs.

De Minister merkt op dat de schoolplicht tot 18 jaar al enkele jaren bestaat. Bovendien heeft de vereiste van hoger middelbaar onderwijs niet alleen betrekking op de klassieke opleiding, maar ook op het technisch onderwijs.

De heer M. Harmegnies geeft toe dat die opmerking gegrond is, maar voert aan dat die personen in de industriële centra onmiddellijk aan de slag kunnen bij de ondernemingen en geen belangstelling hebben voor een minder betaalde betrekking bij de gemeentepolitie.

De Minister antwoordt dat er bij de rijkswacht in Wallonië geen tekort aan kandidaten is. Dat heeft waarschijnlijk te maken met het gegeven dat sommige aspecten van het werk bij de gemeentepolitie minder motiverend zijn.

*
* *

De heer Viseur betwist de in het ontwerp vervatte vernieuwingen niet, maar vindt dat het ontwerp nog gunstiger had kunnen zijn. Hij stemt in met de Minister wat het stakingsverbod betreft, maar is minder overtuigd in verband met het verbod op het recht om bij een politieke organisatie of een vakbondsorganisatie aan te sluiten.

Spreker heeft het op zijn beurt over het probleem van de overplaatsingen als tuchtmaatregel. Hij vraagt zich af of bepaalde leden van de rijkswachttop de overplaatsing niet als een tuchtmaatregel beschouwen. Zo verklaarde de korpscommandant van

lors de la viste de la Commission à l'Etat-Major général de la gendarmerie, le Commandant du corps a déclaré qu'on ne mutait pas un gendarme, *s'il donnait satisfaction*. N'y a-t-il pas là une connotation disciplinaire ?

Le Ministre se demande s'il n'y a pas là une erreur d'appréciation. Si on envoie un gendarme à un endroit pour un travail défini, il donne satisfaction ou pas. S'il ne donne pas satisfaction, sa mutation ne peut être considérée comme une sanction. On ne peut tout de même pas le laisser à une fonction où il ne satisfait pas.

M. Viseur se rallie à ce point de vue mais précise que la remarque visait davantage la localisation que la fonction.

Le Ministre répond qu'il importe parfois de désigner un gendarme à un autre endroit, où il sera plus susceptible de donner satisfaction. Ne pas donner satisfaction ne signifie d'ailleurs pas que l'on soit nécessairement sanctionné ! Quand on constate que quelqu'un ne donne pas satisfaction, tout en se conduisant convenablement et en respectant les règles, il faut pouvoir fonctionnellement le déplacer. *Le Ministre* précise enfin que les déclarations qu'il faites au sujet du caractère non-disciplinaire des mutations se font en parfait accord avec le Commandant de la gendarmerie.

*
* *

M. Van Eetvelt réaffirme que certaines administrations communales rencontrent de vives difficultés pour le recrutement d'agents de police. Elles en sont parfois réduites à contacter elles-mêmes des lauréats de concours organisés dans d'autres provinces. Quelles mesures pourrait-on envisager pour faciliter ce recrutement ? Est-ce uniquement une question de niveau d'études ?

Le Ministre observe que lors de sa dernière session, l'Ecole de police de la province d'Anvers avait enregistré quatre fois plus de candidatures que pour sa précédente (de 100 à 400). L'exemption du service militaire aura probablement joué un rôle important dans cette augmentation.

De plus, la constitution de réserves de recrutement provinciales, où les administrations communales seraient susceptibles de puiser a été rendue possible. Cela signifie que des examens peuvent être organisés, à ce niveau, en temps plus opportun. La gendarmerie tient déjà, par exemple, compte, pour ce qui concerne son recrutement, de la période de la fin des études, ce qui est loin d'être le cas pour toutes les villes et communes. L'organisation de tels examens, à l'échelon provincial, permettrait de plus à celles-ci d'économiser des frais de jury et d'organisation, ainsi que du temps de travail.

M. Van houtte demande si, en cette matière, les conditions de recrutement prévoient encore toujours

de rijkswacht tijdens het bezoek van de Commissie aan de Generale Staf van de rijkswacht dat een rijkswachter niet wordt overgeplaatst *als hij voldoening schenkt*. Is er hierbij niet indirect sprake van een tuchtmaatregel ?

De Minister vraagt zich af of er geen beoordelingsfout wordt gemaakt. Wanneer een rijkswachter voor een bepaalde arbeid naar een bepaalde plaats wordt gestuurd, geeft hij al of niet voldoening. Schenkt hij geen voldoening, dan kan zijn overplaatsing niet als een straf worden aangemerkt. Men kan de rijkswachter toch geen functie laten uitoefenen waarin hij geen voldoening schenkt.

De heer Viseur is het met dat standpunt eens, maar licht toe dat de opmerking betrekking had op de standplaats in plaats van op de functie.

De Minister antwoordt dat het soms van belang kan zijn een rijkswachter aan te stellen op een andere plaats, waar hij misschien wel voldoening kan schenken. Indien men geen voldoening schenkt, betekent dat niet noodzakelijk dat men wordt gestraft ! Wanneer wordt vastgesteld dat iemand geen voldoening schenkt, terwijl hij zich toch behoorlijk gedraagt en zich aan de regels houdt, moet hij naar een andere functie worden overgeplaatst. *De Minister* preciseert tot slot dat de Commandant van de rijkswacht volledig instemt met zijn toelichtingen betreffende het niet-tuchtrechtelijke karakter van de overplaatsingen.

*
* *

De heer Van Eetvelt herhaalt dat sommige gemeentebesturen grote moeilijkheden ondervinden bij de aanwerving van politieagenten. Soms kunnen zij zelfs niet anders dan kandidaten contacteren die geslaagd zijn voor examens in andere provincies. Welke maatregelen kunnen worden genomen om de aanwerving te vergemakkelijken ? Is het alleen maar een probleem van studieniveau ?

De Minister merkt op dat de Politieschool van de provincie Antwerpen voor de laatste examenperiode viermaal meer kandidaturen had geregistreerd dan bij de vorige (van 100 naar 400). De vrijstelling van militaire dienst heeft waarschijnlijk een grote rol gespeeld bij die toename.

Bovendien is het nu mogelijk provinciale wervingsreserves samen te stellen waaruit de gemeentebesturen kunnen putten. Zulks betekent dat te geleger tijd op provinciaal niveau examens kunnen worden georganiseerd. De rijkswacht houdt voor de werving bijvoorbeeld al rekening met het einde van het schooljaar, wat helemaal niet het geval is voor de steden en de gemeenten. De organisatie van dergelijke examens op provinciaal niveau maakt het de steden en gemeenten trouwens mogelijk te besparen op de kosten voor de examencommissie en de organisatie en op de arbeidstijd.

De heer Van houtte vraagt of de recruiteringsvoorwaarden ter zake nog steeds 21 jaar als minimum-

un âge minimum de 21 ans. Il serait indiqué de l'abaisser à 18 ans, surtout à un moment où le service militaire est appelé à disparaître.

Le Ministre précise qu'il a écrit aux communes pour les inviter à abaisser cet âge de recrutement à 18 ans, comme le prévoit l'arrêté royal. Certaines d'entre elles n'ont cependant toujours pas jugé utile de le faire.

*
* *

M. Dufour indique que la réponse faite par le Ministre au sujet de l'exercice de certains droits et libertés par le personnel de la gendarmerie ne le satisfait pas. On tire, en effet, argument d'exceptions pour établir la règle générale. Il est inopportun d'interdire aux gendarmes des droits essentiels et démocratiques, reconnus par la Constitution, en fonction de quelques brebis galeuses, qui pourraient manquer à leur devoir de réserve.

Le membre ajoute que de nombreux agents de police sont, de fait, affiliés à des organisations politiques ou syndicales et qu'ils font preuve, dans l'exercice de leur fonction, d'un devoir de réserve exemplaire. Si l'on veut se référer à l'exemple liégeois, il faut remarquer que les syndicats représentatifs traditionnels voyaient le problème global de la cité mosane, tandis que les syndicats corporatistes se concentraient sur la seule situation des policiers — situation certes particulière et honorable — et furent ainsi le fer de lance des mouvements de grève. En empêchant le personnel de la gendarmerie de s'affilier à des organisations syndicales interprofessionnelles, on ne rend donc pas nécessairement un bon service à l'ordre public. D'ailleurs, pourquoi autorise-t-on, par exemple, les gardiens de prison à faire grève ?

Le Ministre précise que le personnel des prisons peut faire grève parce que la gendarmerie ne peut justement pas le faire.

M. Dufour rétorque qu'un droit de réquisition existe dans les secteurs vitaux pour le fonctionnement de l'Etat. Pourquoi ne pas l'étendre également à la gendarmerie ?

Le Ministre répond que la loi du 19 août 1948 relative à cette matière ne s'applique pas aux services publics.

M. Dufour maintient qu'en tout état de cause, il importe que tout un chacun puisse exercer ses droits personnels. Cela doit valoir également pour les policiers et les gendarmes, même si l'on est amené à adopter un système analogue aux réquisitions pour certaines situations exceptionnelles.

Le Ministre fait remarquer que la Convention de sauvegarde des Droits de l'Homme prévoit une exception en ce qui concerne l'exercice de ces droits pour l'armée et les services de police.

De plus, en cas de grève générale, qui serait alors autorisée pour tous, la question se pose de savoir qui

leef tijd eisen. Het ware aangewezen die leeftijd tot 18 jaar te verlagen, vooral nu de dienstplicht zal worden opgeheven.

De Minister préciseert dat hij naar de gemeenten heeft geschreven om ze te verzoeken die leeftijd bij de recrutering te verlagen tot 18 jaar, zoals het koninklijk besluit bepaalt. Sommige gemeenten hebben het evenwel niet altijd nodig gevonden dat te doen.

*
* *

De heer Dufour zegt dat het antwoord van de Minister over de uitoefening door het rijkswachtpersoneel van bepaalde rechten en plichten hem geen voldoening schenkt. Men beroept zich immers op uitzonderingen om een algemene regel op te stellen. Het is niet aangewezen dat de rijkswachters wezenlijke en democratische, door de Grondwet erkende rechten wordt ontzegd omdat enkele slechte elementen hun verplichting tot terughoudendheid wel eens niet zouden nakomen.

Het lid voegt eraan toe dat tal van politieagenten *de facto* aangesloten zijn bij politieke of vakorganisaties en dat ze bij de uitoefening van hun taak blijk geven van een voorbeeldige terughoudendheid. Hij verwijst naar de toestand in Luik en stelt dat de traditionele representatieve vakorganisaties het probleem van de Maasstad in zijn geheel zagen; de corporatieve bonden daarentegen hadden alleen oog voor de (overigens bijzondere en eerbare) toestand bij de politie, waardoor ze dus het speerpunt van de stakingsbeweging werden. Wanneer men het rijkswachtpersoneel verbiedt zich bij de interprofessionele vakorganisaties aan te sluiten, bewijst men de openbare orde daarmee dus niet noodzakelijk een goede dienst. Waarom mogen cipiers bijvoorbeeld wel staken ?

De Minister préciseert dat de gevangenisbewaarders kunnen staken precies omdat de rijkswacht het niet mag.

De heer Dufour werpt op dat er in de voor de werking van de Staat vitale sectoren een opeisingsrecht bestaat. Waarom wordt dat recht niet tot de rijkswacht uitgebreid ?

De Minister antwoordt dat ter zake de wet van 19 augustus 1948 niet voor de overheidsdiensten geldt.

De heer Dufour houdt staande dat het hoe dan ook van belang is dat een ieder zijn individuele rechten kan uitoefenen. Dat moet ook gelden voor politieambtenaren en rijkswachters, zelfs al wordt voor uitzonderlijke gevallen een soortgelijke regeling als die van de opvorderingen aangehouden.

De Minister wijst erop dat het Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens op het gebied van deze rechten in een ontheffing voor het leger en de politiediensten voorziet.

Bovendien rijst in geval van algemene staking, waarbij dan iedereen over stakingsrecht zou beschik-

assureraient la distribution des ordres de réquisition, tâche jusqu'à présent assumée par la police et la gendarmerie. Enfin, le Ministre ajoute que dans certains cas d'espèce, la distinction entre syndicat traditionnel et corporatiste est devenue pour le moins subtile, par exemple au niveau de la police communale.

III. — DISCUSSION DES ARTICLES

Article 1er

L'article 1er ne donne lieu à aucune observation.

Art. 2

A l'article 2, *M. Vankeirsbilck* s'étonne que l'on permette qu'un candidat-officier qui n'a accompli qu'une partie de sa formation puisse être désigné par le Roi au grade d'officier subalterne.

Le Ministre de l'Intérieur répond que le Roi peut actuellement nommer un candidat-officier au grade de sous-lieutenant après deux ans. Le projet veut y ajouter la possibilité de nommer un lieutenant par arrêté royal qui fixerait le moment de la formation où la nomination peut intervenir.

Il rappelle que, concernant la fonction publique dans son ensemble, les nominations et leurs conditions sont également fixées par arrêté royal.

Art. 3

L'article 3 ne donne lieu à aucune observation.

Art. 4

M. Tant constate que l'article 4 prévoit que la gendarmerie doit être un corps disponible, ce qui s'inscrit dans sa tradition. Les gendarmes doivent être disponibles les week-end, sans être effectivement en service.

L'orateur demande si une rémunération ou une compensation financière est prévu pour ces situations.

Le Ministre répond que seules les prestations de nuit de ce genre sont rémunérées. Depuis quelques années, suite à un accord conclu par un ministre précédent, on a veillé à une période de repos social dans la gendarmerie en raison de l'augmentation des allocations. Cela a mené à un mouvement inverse,

ken, de vraag wie de opvorderingsbevelen uitvoerdigt, een taak die tot dusverre door politie en rijkswacht wordt vervuld. Ten slotte voegt de Minister daaraan toe dat het onderscheid tussen traditionele en corporatistische vakorganisaties in sommige gevallen, zoals bijvoorbeeld voor de gemeentepolitie, op zijn minst subtiel is geworden.

III. — ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING

Artikel 1

Over artikel 1 worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 2

In verband met artikel 2 verbaast *de heer Vankeirsbilck* zich erover dat een kandidaat-officier die nog maar een gedeelte van de opleiding heeft gevolgd, al door de Koning in een graad van lagere officier kan worden aangesteld.

De Minister van Binnenlandse Zaken antwoordt dat de Koning op dit ogenblik een kandidaat-officier na twee jaar tot onderluitenant kan benoemen. Het ontwerp wil ook de mogelijkheid invoeren om een luitenant bij koninklijk besluit te benoemen. Dat koninklijk besluit zal bepalen in welk stadium van de opleiding een benoeming kan volgen.

Hij herinnert eraan dat de benoemingen en de benoemingsvoorwaarden voor de ambtenarij in het algemeen eveneens bij koninklijk besluit worden geregeld.

Art. 3

Over artikel 3 worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 4

De heer Tant constateert dat artikel 4 bepaalt dat de rijkswacht als korps beschikbaar moet zijn, wat in het verlengde van haar traditie ligt. De rijkswachters moeten tijdens het weekeinde beschikbaar zijn, zonder dat ze daadwerkelijk dienst hebben.

Spreker vraagt of een vergoeding dan wel een financiële compensatie voor dergelijke gevallen in uitzicht wordt gesteld.

De Minister antwoordt dat alleen de nachtprestaties van die aard worden vergoed. Ten gevolge van een overeenkomst die een van zijn ambtsvoorgangers heeft gesloten, is er een periode van sociale rust bij de rijkswacht dank zij het toekennen van hogere toelagen. Dat heeft een omgekeerd effect gehad aangezien

avec, dans certains districts, une demande accrue pour pouvoir prester les samedis et les dimanches.

Il déclare qu'à terme, certaines de ces prestations devraient être rémunérées, mais en tenant compte des possibilités budgétaires, opérationnelles et de la justice sociale.

Il rappelle que le Gouvernement, notamment dans sa note d'orientation sur la sécurité des citoyens, a prévu, qu'une enveloppe spéciale devait être réservée pour la gendarmerie.

M. Vankeirsbilck demande si le ressort cité à l'article 4 (article 22, § 3, 1°) vise la brigade ou le district. D'autre part l'obligation de résider, prévue au même alinéa, signifie-t-elle qu'il faille être inscrit dans la population d'une commune ou d'une ville ?

Concernant le ressort, le *Ministre* affirme qu'il s'agit actuellement d'un rayon de 25 kilomètres, mais qu'il faudra déterminer l'échelon à prendre en considération en fonction de l'emploi exercé.

Concernant l'obligation de résidence, les gendarmes ne doivent pas être inscrits, mais doivent résider effectivement, ce qui permet une grande souplesse. Leur famille peut se trouver ailleurs.

M. Pierco remarque que l'article 4 permet aux autorités d'imposer des obligations par ordres de service. Il se demande qui sont ces autorités et s'il existera une uniformité entre les services et si l'on pourra éviter des plaintes entre les différents corps.

Le *Ministre* répond que les autorités sont : le Roi, le Ministre, ou par délégation, la hiérarchie de la gendarmerie. Il met en garde contre une trop grande volonté d'égénéralisation car cela peut mener à des situations aberrantes. On essaye de délimiter au maximum les contraintes. Il faudra une certaine souplesse pour pouvoir rencontrer les différentes circonstances sociales.

M. Tant se félicite de la réponse du Ministre relative au système de rémunération. Il se demande par ailleurs si l'on ne pourrait pas s'inspirer du système analogue qui existe dans les régions à propos des permanences de police.

Art. 5

Section 1re

De l'autorité

Cette section comprend les articles 24/1 et 24/2.

M. Viseur désire un éclaircissement pour le premier paragraphe de l'article 24/1. Il se réjouit que l'autorité d'un membre du personnel sur un autre

in bepaalde districten meer aanvragen werden ingediend om op zaterdag en zondag dienst te mogen doen.

Hij stelt dat op termijn bepaalde van die prestaties behoren te worden vergoed, waarbij evenwel rekening wordt gehouden met de mogelijkheden op budgettair en operationeel vlak en met het feit dat zulks sociaal verantwoord moet zijn.

Hij brengt in herinnering dat de regering haar oriëntatienota betreffende de veiligheid van de burgers, heeft vastgesteld dat een bijzonder krediet voor de rijkswacht wordt gereserveerd.

De heer Vankeirsbilck vraagt of het in artikel 4, (artikel 22, § 3, 1°), genoemde ambtsgebied de brigade dan wel het district betreft. Voorts vraagt spreker of de in hetzelfde lid vervatte verblijfsverplichting betekent dat de betrokkenen in het bevolkingsregister van de bedoelde stad of gemeente moeten zijn ingeschreven.

De Minister bevestigt dat het begrip « ambtsgebied » op dit ogenblik betekent wat binnen een straal van 25 kilometer ligt, maar dat men het in aanmerking te nemen echelon zal moeten bepalen op grond van het uitgeoefende ambt.

Wat de verblijfsverplichting betreft, moeten rijkswachters niet in het ambtsgebied zijn ingeschreven, maar wel daadwerkelijk daarin verblijven, wat een grote soepelheid mogelijk maakt. Hun gezin kan immers elders verblijven.

De heer Pierco merkt op dat artikel 4 het de overheden mogelijk maakt door middel van dienstorders verplichtingen op te leggen. Hij vraagt zich af welke die overheden zijn, of er eenvormigheid bestaat tussen de diensten en of kan worden voorkomen dat er tussen de verschillende korpsen onderling klachten rijzen.

De Minister somt de betrokken overheden op : de Koning, de Minister, of bij delegatie, de rijkswacht-top. Hij waarschuwt voor een te groot streven naar gelijkenschakeling, aangezien dat kan leiden tot afwijkende toestanden. De verplichtingen worden zoveel mogelijk beperkt. Er moet een zekere soepelheid worden nagestreefd, ten einde het hoofd te kunnen bieden aan uiteenlopende sociale omstandigheden.

De heer Tant is verheugd over het antwoord van de Minister met betrekking tot de bezoldigingsregeling. Hij vraagt zich tevens af of kan worden uitgegaan van de analoge regeling die in de regio's met betrekking tot de politiewachtdiensten van kracht is.

Art. 5

Afdeling 1

Gezagsregels

Deze afdeling omvat de artikelen 24/1 en 24/2.

De heer Viseur wenst enige uitleg omtrent de eerste paragraaf van artikel 24/1. Het verheugt hem dat het gezag van een personeelslid over een ander per-

membre s'exerce en raison de l'emploi ou de la fonction. Mais, en ce qui concerne le maintien de la discipline générale, un membre du personnel a autorité sur un autre membre en fonction du grade. Il se demande si cela n'est pas générateur de conflits ou de tensions : si un moins gradé commande un plus haut gradé en fonction de son emploi ou de sa fonction, cela peut devenir une question de discipline générale, si le plus haut gradé refuse d'obéir ou obéit mal. Dans ce cas, le plus haut gradé a prépondérance sur l'autre. Pourra-t-on toujours faire la frontière entre la fonction et l'emploi d'une part et la discipline générale d'autre part ?

Il y a risque de conflits de compétence entre le grade et la fonction.

Le Ministre répond que l'on se démarque ici du système militaire. C'est nouveau et exceptionnel : le supérieur fonctionnel a autorité sur ses subordonnés, pour l'exécution du service concret.

Concernant la discipline générale, tout supérieur qui rencontre un moins gradé peut lui donner un ordre pour son comportement général (par exemple, pour sa tenue vestimentaire), mais pas pour l'exécution du service concret.

Concernant l'exécution des missions, seul le supérieur fonctionnel peut donner des ordres (le commandant de district ou de brigade).

Si le commandant d'un district est un major et qu'il fait appel à du renfort et si c'est un lieutenant-colonel qui arrive avec le renfort, ce dernier fera ce que lui demande le major. On part de l'idée que c'est le gradé de l'endroit qui conduit les opérations. Le lieutenant-colonel ne peut pas faire état de son grade pour commander celui qui est fonctionnellement en charge.

Concernant ce point précis, *M. Féaux* note qu'il risque d'y avoir des réticences de la part du plus haut gradé.

Le Ministre répond qu'il s'agit là d'un réflexe militaire, mais que la loi est tout à fait claire à ce sujet.

M. Vanleenhove s'interroge sur le sens de l'expression « ordre manifestement illégal », à l'article 24/2, § 2 : qui va définir s'il est légal ou pas ?

Le Ministre répond qu'une littérature abondante définit ce concept. En dernière instance, ce sont les tribunaux qui en décideront.

Il précise que l'ordre doit être perçu comme manifestement illégal par le gendarme. Il ne doit y avoir

soneelslid wegens het ambt of de functie wordt uitgeoefend. De bepaling dat het voor het behoud van de algemene tucht van de graad van een personeelslid afhangt of hij gezag heeft over een ander personeelslid, boezemt hem minder geestdrift in. Hij vraagt zich af of dat geen aanleiding kan geven tot conflicten of spanningen : als iemand met een lagere graad uit hoofde van zijn ambt of functie bevelen geeft aan iemand die met een hogere graad is bekleed, is er, als het personeelslid met de hoogste graad weigert te gehoorzamen of slecht gehoorzaamt, kans dat we ons op het terrein van de algemene tucht begeven. In dat geval moet degene die met de hoogste graad bekleed is, zwichten voor de andere. Zal men altijd een scheidingslijn kunnen trekken tussen de functie en het ambt enerzijds, en de algemene tucht, anderzijds ?

Ongewenste bevoegdheidsconflicten tussen de graad en de functie zijn hier niet uitgesloten.

De Minister antwoordt dat men zich hier van het militair systeem distancieert en dat is nieuw en uitzonderlijk : voor de uitvoering van de concrete dienst heeft de functioneel meerdere gezag over zijn ondergeschikten.

Wat de algemene tucht betreft, kan iedere meerdere die een lagere in graad ontmoet, hem een bevel geven in verband met zijn algemeen gedrag en voorkomen (bij voorbeeld over zijn kleding), maar voor de uitvoering van een concrete dienst mag hij zulks niet.

Voor de uitvoering van de opdrachten mag alleen de functioneel meerdere (de districts- of brigadecommandant) bevelen geven.

Indien de districtscommandant een majoor is, hij versterking laat aanrukken en die versterking door een luitenant-kolonel wordt geleid, dan moet die doen wat de majoor hem vraagt. Men gaat er in dit geval van uit dat de operaties geleid worden door de officier die het ter plekke voor het zeggen heeft. De luitenant-kolonel mag geen melding maken van zijn graad om degene die functioneel verantwoordelijk is te bevelen.

Wat meer bepaald dat punt betreft, wijst *de heer Féaux* erop dat de hoogste in rang wel eens bezwaren zou kunnen opperen.

De Minister antwoordt dat zulks een typische militaire reflex is, maar dat de wet daarover niet de minste twijfel laat bestaan.

De heer Vanleenhove vraagt zich af wat moet worden verstaan onder « kennelijk onwettig bevel » in artikel 24/2, § 2 : wie zal uitmaken of het bevel wettig is of niet ? En wie is uiteindelijk verantwoordelijk : de bevelgever of de uitvoerder ?

De Minister antwoordt dat er een overvloedige literatuur bestaat waarin dat begrip wordt gedefinieerd. In laatste aanleg, zijn het de rechtbanken die daarover zullen beslissen.

Hij preciseert dat voor de rijkswachter het bevel als kennelijk onwettig moet overkomen. Er mag niet

aucun doute. Il y a cependant toujours également une responsabilité dans le chef de celui qui a donné l'ordre illégal.

*
* *

Section 2

De l'exécution du service

Cette section comprend les articles 24/3 à 24/12.

M. Tant se demande si l'article 24/10 signifie que celui qui appartient à un corps administratif ou logistique ne peut pas être membre d'une association professionnelle.

Le Ministre répond par la négative : une limitation de l'exercice des droits syndicaux et politiques doit toujours être interprétée restrictivement. Elle ne vaut donc que pour les corps opérationnels et pas pour le personnel administratif et logistique.

M. Viseur rappelle qu'il a déposé un amendement à l'article 24/9 (Doc. n° 539/2). Il faut, selon lui, distinguer trois droits : le droit de s'affilier à un parti politique (qui est totalement refusé), le droit de s'affilier à un syndicat de son choix (qui n'est pas entièrement refusé, mais seulement limité), et le droit de grève (qui est un droit collectif, totalement refusé).

L'article 24/9 interdit à tout le personnel de s'affilier à un parti politique : ce droit est dénié à chaque gendarme individuellement. Or, l'article 6bis de la Constitution reconnaît la jouissance des droits et libertés à tous les belges, sans discrimination. L'orateur se déclare d'accord avec le fait que la gendarmerie doit être neutre, mais cette neutralité peut fort bien s'exercer dans le pluralisme.

Le pluralisme signifie qu'on ne tient pas compte des idées des gens pour les engager. L'interdiction de s'affilier n'empêche pas le gendarme d'avoir de la sympathie pour tel parti, et ne peut non plus l'empêcher de penser.

Si les gendarmes pouvaient s'inscrire à un parti, on pourrait connaître leurs éventuelles sympathies extrémistes, alors qu'actuellement, on ne les connaît pas. On pourrait, si on les connaissait, en tenir compte pour telle ou telle mission.

Le Ministre répond que si on connaissait leurs sympathies extrémistes, ces gens ne seraient pas recrutés.

M. Viseur demande si l'autorisation des corps administratifs et logistiques de s'affilier à un syndicat ne pourrait pas valoir aussi pour un parti politique.

de minste twijfel bestaan. Hij die het onwettige bevel heeft gegeven, blijft evenwel altijd verantwoordelijk.

*
* *

Afdeling 2

De uitvoering van de dienst

Deze afdeling omvat de artikelen 24/3 tot 24/12.

De heer Tant vraagt zich af of artikel 24/10 betekent dat een personeelslid dat tot een administratief of logistiek korps behoort geen lid mag zijn van een beroepsvereniging.

De Minister antwoordt ontkennend : een beperking van de uitoefening van de syndicale en politieke rechten moet telkens in enge zin worden geïnterpreteerd. Zij is derhalve enkel van toepassing op het operationeel korps en niet op het administratief en logistiek personeel.

De heer Viseur brengt in herinnering dat hij een amendement op artikel 24/9 heeft ingediend (Stuk n° 539/2). Naar zijn mening moet een onderscheid tussen drie rechten worden gemaakt : het recht om zich bij een politieke partij aan te sluiten (wat volledig wordt ontzegd), het recht lid te worden van een vakbond naar eigen keuze (wat niet volledig wordt ontzegd, doch slechts wordt beperkt), en het stakingsrecht (wat als collectief recht volledig wordt ontzegd).

Artikel 24/9 behelst het verbod voor alle personeelsleden om lid te worden van een politieke partij : dit recht wordt iedere rijkswachter individueel ontzegd. Artikel 6bis van de Grondwet bepaalt evenwel dat alle Belgen zonder onderscheid het genot van de rechten en vrijheden hebben. Ofschoon spreker het ermee eens is dat de rijkswacht neutraal moet zijn, is hij van oordeel dat deze neutraliteit zeer goed mogelijk is in een pluralistisch kader.

Pluralisme betekent dat men geen rekening houdt met de ideeën van de mensen wanneer men ze aanwerft. Het verbod op lidmaatschap belet de rijkswachter niet sympathie te koesteren voor deze of gene partij, en kan hem ook niet beletten van te denken.

Indien rijkswachters lid zouden kunnen worden van een partij, zou men aan de weet kunnen komen of ze eventuele extremistische sympathieën koesteren, terwijl men dat momenteel niet weet. Mocht men die sympathieën kennen, dan zou men daarmee rekening kunnen gaan houden voor deze of gene opdracht.

De Minister antwoordt dat die mensen, mocht men hun extremistische sympathieën kennen, niet zouden worden gerecruteerd.

De heer Viseur vraagt of de machtiging voor de administratieve en logistieke korpsen om zich bij een vakbond aan te sluiten, ook niet tot aansluiting bij een politieke partij zou kunnen worden uitgebreid.

De plus, le principal clivage n'est pas toujours politique, mais est souvent communautaire. Or, la loi ne prévoit pas que les gendarmes soient linguistiquement neutres. Pourquoi dès lors interdire le clivage politique et pas le clivage linguistique ?

L'orateur se félicite que l'on ait voulu éviter le clientélisme politique, mais il existe dans toute la fonction publique. Le clientélisme politique est une faute du monde politique; or, c'est le gendarme que l'on punit.

C'est la raison pour laquelle l'amendement de MM. Viseur et Cheron prévoit que le gendarme puisse s'affilier à un parti, mais doit s'abstenir, dans l'exercice de ses fonctions, de manifester publiquement leurs opinions politiques.

C'est pour cela que le gendarme ne peut être que membre et pas président d'un parti : la seule adhésion à un parti n'est pas dangereuse.

Quant au droit syndical, il est limité : l'article 24/10 du projet de loi prévoit que ne peuvent siéger au comité de négociation, que les organisations syndicales agréées.

Le droit de grève consiste en un arrêt de travail pour soutenir une revendication. Sa limitation est justifiée, selon l'orateur, puisqu'il risque de créer des désorganisations.

Mais l'intervenant est sceptique sur la formulation de l'article 24/11 : pourquoi interdire toute forme de grève ? Il existe des formes de grèves où l'on s'exprime sans arrêter le travail (par exemple en arborant un badge avec la mention « en grève », comme l'ont fait récemment les infirmières). Cette interdiction va trop loin, estime le membre : ne pourrait-on pas permettre aux gendarmes la possibilité de protester en arborant un badge avec la mention « gendarme en grève » ?

M. Dufour fait part de son malaise face aux articles 24/9 et 24/10. Ils rendent nulle et non avenue la démilitarisation de la gendarmerie. On interdit trop de choses aux gendarmes, quant à leur statut et leurs droits individuels. Or, le personnel administratif a davantage de droits et pourtant il bénéficie des mêmes informations que les gendarmes ? (puisqu'il tape les procès-verbaux à la machine) et est en contact permanent avec eux. Ce découpage est malheureux.

L'intervenant note qu'à l'armée, il est autorisé de s'affilier à des partis et à des syndicats. Or, cette appartenance n'a jamais empêché les forces armées de travailler et n'a jamais provoqué de bavures.

M. Dufour se déclare opposé aux limitations apportées à la possibilité de s'affilier à des organisations syndicales représentatives. Il déclare préférer les organisations professionnelles qui ont une vue globale du monde du travail à des organisations catégorielles et corporatistes qui n'ont qu'une vue partielle des problèmes.

Voorts is de belangrijkste scheidingslijn niet altijd politiek, maar vaak communautair. De wet schrijft evenwel niet voor dat de rijkswachters taalkundig neutraal moeten zijn. Waarom derhalve een verbod op politieke breekpunten, maar niet op taalkundige ?

Spreker is verheugd dat men het politieke cliëntelisme heeft willen beletten; zulks bestaat evenwel in alle overheidsdiensten. De oorzaak van dat politieke cliëntelisme ligt bij de politici, maar het is de rijkswachter die ervoor opdraait.

Het amendement van de heren Viseur en Cheron bepaalt derhalve dat de rijkswachter zich bij een partij kan aansluiten, maar hij moet er zich tijdens de uitoefening van zijn betrekking van onthouden openlijk uiting te geven aan zijn politieke overtuiging.

Daarom mag een rijkswachter alleen lid van een partij maar er geen voorzitter van zijn : het lidmaatschap van een partij is in se niet gevaarlijk.

Het vakbondsrecht is beperkt : artikel 24/10 van het wetsontwerp bepaalt dat in het onderhandelingscomité alleen de erkende vakbondsorganisaties zitting mogen hebben.

Het stakingsrecht bestaat in de stopzetting van het werk om een eis kracht bij te zetten. De beperking ervan is volgens spreker gerechtvaardigd omdat het een desorganisatie teweeg kan brengen.

Spreker toont zich evenwel sceptisch over de formulering van artikel 24/11 : waarom is iedere vorm van staking verboden ? Er zijn stakingsvormen waarbij men zijn stem kan laten horen zonder het werk stil te leggen (bijvoorbeeld als men, zoals de verpleegkundigen dat onlangs deden, rondloopt met een badge met de vermelding « in staking »). Volgens het lid gaat het verbod te ver : zou men de rijkswachters niet de mogelijkheid moeten bieden hun wrevel te uiten via een badge met de vermelding « rijkswachter in staking » ?

De heer Dufour gevoelt zich onbehaaglijk ten aanzien van de artikelen 24/9 en 24/10. Door die artikelen wordt de demilitarisering van de rijksmacht volledig uitgehold. Er worden aan de rijkswachters te veel verbodsbepalingen in verband met hun statuut en hun individuele rechten opgelegd. Het is echter zo dat de administratieve personeelsleden meer rechten en toch toegang hebben tot dezelfde informatie als de rijkswachters (aangezien zij de processen-verbaal uittikken) en zij voortdurend met hen in verbinding staan. Die scheidingslijn is spijtig.

Spreker merkt op dat men bij het leger mag aansluiten bij partijen en vakbonden. Welnu, dat lidmaatschap heeft de strijdkrachten nooit verhinderd te werken en heeft nooit aanleiding gegeven tot excessen.

De heer Dufour verzet zich tegen de beperkingen van de mogelijkheid om lid van een representatieve vakorganisatie te worden. Hij geeft de voorkeur aan beroepsorganisaties die een totaalbeeld van de arbeidswereld hebben, boven sectorgebonden en corporatistische organisaties die de problemen slechts vanuit een beperkt gezichtsveld kunnen bekijken.

M. Dufour souhaite qu'une proposition de loi ultérieure, tout en reconnaissant le caractère particulier de la gendarmerie, améliore l'exercice des droits individuels des gendarmes.

M. Pierco se demande si une sanction existe dans le cas où un gendarme s'affilie à un parti. De plus, les partis ne publient pas tous la liste de leurs membres.

M. Dufour répond que le gendarme sera démis d'office.

Le Ministre confirme que c'est à lui de démissionner un gendarme qui s'affilierait à un parti politique.

M. Tant souhaite des critères pour comprendre la formulation de l'article 24/11. Il fait remarquer d'autre part qu'il existe aux Pays-Bas une commission d'arbitrage pour régler les conflits sociaux.

Le Ministre répond que la démocratie est faite de rigueur. Le laxisme n'y a pas sa place. Il constate que le concept de démilitarisation est en général mal compris. En soi, il suffirait de supprimer l'article 11 de la loi de 1957 pour démilitariser la gendarmerie. Mais en fait, c'est tout le fonctionnement qui doit changer. Le Ministre a voulu pratiquer par évolution et non pas par rupture.

Le problème de la gendarmerie est que (avec la police communale et la police judiciaire) elle dispose de la force légale. Elle a une compétence que d'autres belges n'ont pas : elle peut seule utiliser la force et priver les personnes de certains droits et libertés. Le pendant de cette compétence exceptionnelle est une neutralité absolue et une disponibilité absolue.

Cette disponibilité doit permettre l'exercice des droits des autres citoyens : la gendarmerie qui assure un service d'ordre n'y va pas pour empêcher une manifestation mais pour la rendre possible. De même, lors de grèves, la gendarmerie veut faire respecter à la fois le droit de propriété et celui de grève.

Si un gendarme manifeste comme militant politique (par exemple en apposant des autocollants extrémistes) il doit pouvoir être sanctionné.

Le Ministre explique que l'article 24 du projet de loi prévoit que quatre syndicats peuvent négocier : les deux plus grands et deux syndicats qui dépassent 10 % de l'ensemble du personnel. Aujourd'hui, seul un syndicat dépasse les 20 % : c'est le Syndicat National. Les autres syndicats représentatifs sont : la Fédération syndicale, le Syndicat progressiste du personnel de la gendarmerie et le Syndicat général des Services de la gendarmerie.

Hij spreekt de wens uit dat de mogelijkheid voor de rijkswachters om hun individuele rechten uit te oefenen wordt verbeterd in een naderhand in te dienen wetsvoorstel, zij het dan met inachtneming van het bijzonder karakter van de Rijkswacht.

De heer Pierco vraagt zich af of voorzien is in straffen voor rijkswachters die lid van een partij worden. Partijen publiceren overigens geen ledenlijsten, zodat de controle daarop zeer moeilijk is.

De heer Dufour antwoordt dat de rijkswachter van ambtswege zal worden ontslagen.

De Minister bevestigt dat het zijn taak is om een rijkswachter te ontslaan als deze lid wordt van een politieke partij.

De heer Tant wenst te vernemen welke criteria hij moet hanteren om de bewoordingen van artikel 24/11 te begrijpen. Hij wijst er bovendien op dat sociale conflicten in Nederland door een arbitragecommissie worden beslecht.

De Minister antwoordt dat de democratie steunt op strikte beginselen. Voor laksheid is geen plaats. Hij constateert dat het begrip « demilitarisering » meestal verkeerd wordt geïnterpreteerd. Op zich had men kunnen volstaan met de weglating van artikel 11 van de wet van 1957 om de rijkswacht te demilitariseren. In de praktijk diende evenwel de hele werking te worden gewijzigd. De Minister heeft immers gestreefd naar evolutie in de continuïteit, niet naar een breuk.

Het probleem van de rijkswacht (en ook dat van de gerechtelijke en de gemeentepolitie) is dat zij er bij wet toe gemachtigd is om geweld te gebruiken. Zij heeft een bevoegdheid die andere Belgen niet hebben : zij alleen mag geweld gebruiken en personen bepaalde rechten en vrijheden ontfangen. Tegenover die uitzonderlijke bevoegdheid staan een absolute neutraliteit en beschikbaarheid.

Die beschikbaarheid moet de overige burgers in staat stellen om hun rechten uit te oefenen : de rijkswacht heeft als ordedienst niet tot taak een manifestatie te verhinderen, maar moet er precies voor zorgen dat ze kan doorgaan. Ook bij stakingen ziet de rijkswacht erop toe dat zowel het eigendomsrecht als het stakingsrecht worden geëerbiedigd.

Rijkswachters die blijken geven van politiek militantisme (bijvoorbeeld door het aanbrengen van extremistische stickers), moeten kunnen worden gestraft.

De Minister legt uit dat artikel 24 van het wetsontwerp inhoudt dat vier vakorganisaties tot de onderhandelingen zijn toegelaten, met name de twee grootste organisaties en twee organisaties die meer dan 10 % van het personeel vertegenwoordigen. Momenteel vertegenwoordigt slechts één organisatie, te weten het Nationaal Syndicaat van het Rijkswacht-personeel, meer dan 20 % van het personeel. De overige representatieve vakorganisaties zijn de volgende : de Syndicale Federatie van de Belgische Rijkswacht, het Syndicaat voor de Vooruitgang van het Rijkswacht-personeel en het Algemeen Syndicaat van de Rijkswachtdiensten.

L'article 24 permet donc d'avoir toujours au moins deux syndicats, même si le deuxième ne dépasse pas 10 %.

Le Ministre fait aussi remarquer que le gendarme garde sa compétence jour et nuit, et n'est jamais hors service, à la différence de tout autre fonctionnaire.

M. Viseur affirme que la démocratie doit être basée sur la rigueur de certains principes, qui ici sont bafoués (notamment l'article 6bis de la Constitution).

Le Ministre répond que ce genre de droits n'a jamais posé de problèmes. Il n'y a d'exceptions que pour la police et l'armée concernant le droit de grève.

A propos de l'article 24/12 *M. Vankeirsbilck* demande ce qu'il faut entendre par « personne interposée ». L'article stipule, en effet, que les membres du personnel ne peuvent, ni directement, ni par *personne interposée*, exercer aucune espèce de commerce, être agent d'affaires, ni participer à la direction, à l'administration ou à la surveillance de sociétés commerciales ou d'établissements industriels ou commerciaux.

L'épouse d'un gendarme pourra-t-elle par exemple, gérer un magasin ou un débit de boissons ? Tombe-t-elle sous l'application de cette disposition qui se retrouve également dans le statut du personnel communal ?

M. Dufour fait remarquer, à cet égard, que si l'épouse d'un agent communal désire ouvrir un café ou un magasin, celui-ci est tenu de demander l'autorisation préalable de la commune.

Le Ministre répond que la *ratio legis* est claire et que l'épouse d'un gendarme peut, sans aucune autorisation préalable, exercer un commerce et mener une vie professionnelle. Le commandant de la gendarmerie pourrait toutefois muter un gendarme pour les besoins du service dans l'hypothèse où son épouse exploiterait un commerce qui pourrait créer un soupçon de collusion.

*
* *

Section 3

Des sanctions disciplinaires

Cette section comprend les articles 24/13 à 24/20.

A propos de l'article 24/13 *M. Vanleenhove* fait observer qu'une des sanctions disciplinaires, à savoir la retenue de rémunération n'est pas acceptable dans la mesure où elle frappe non seulement l'intéressé mais également sa famille. Il conviendrait plutôt,

Op grond van artikel 24 kunnen er derhalve te allen tijde twee vakorganisaties aan het overleg deelnemen, zelfs al vertegenwoordigt de kleinste minder dan 10 % van het personeel.

Voorts wijst de Minister erop dat rijkswachters op elk ogenblik over de aan hun ambt verbonden bevoegdheden beschikken en dus altijd in dienst zijn, wat hen van de overige ambtenaren onderscheidt.

De heer Viseur beklemtoont dat de democratie op een aantal strikte beginselen moet zijn gestoeld; in dit verband worden deze beginselen (en met name artikel 6bis van de Grondwet) evenwel met voeten getreden.

De Minister antwoordt dat er met betrekking tot deze rechten nog nooit problemen zijn gerezen. Wat het stakingsrecht betreft, is alleen voor de politiediensten en het leger in uitzonderingen voorzien.

In verband met artikel 24/12 vraagt *de heer Vankeirsbilck* wat men bedoelt met « tussenpersoon ». Het artikel bepaalt immers dat de personeelsleden noch rechtstreeks, noch via een tussenpersoon, handel mogen drijven, als zaakbezorger optreden, deelnemen aan de leiding, het bestuur van of het toezicht op handelsvennootschappen, nijverheids- of handelsinstellingen.

Mag de echtgenote van een rijkswachter bijvoorbeeld een winkel of een drankgelegenheden exploiteren ? Is die bepaling, die ook in het statuut van het gemeentepersoneel voorkomt, op haar van toepassing ?

De heer Dufour merkt in dat verband op dat, wanneer de echtgenote van een personeelslid van de gemeente met de exploitatie van een café of een winkel wenst te beginnen, bedoeld personeelslid de gemeente daarvoor om een voorafgaande machtiging moet verzoeken.

De Minister antwoordt dat de *ratio legis* duidelijk is en dat de echtgenote van een rijkswachter zonder enige voorafgaande toestemming handel mag drijven en een beroep mag uitoefenen. De rijkswachtercommandant zou evenwel om dienstredenen een rijkswachter kunnen overplaatsen ingeval zijn echtgenote een handelsactiviteit uitoefent waarbij de verdenking kan rijzen dat aan belangenvermenging wordt gedaan.

*
* *

Afdeling 3

Tuchtstraffen

Deze afdeling bevat de artikelen 24/13 tot 24/20.

Over artikel 24/13 merkt *de heer Vanleenhove* op dat een van de tuchtstraffen, met name de inhouding van bezoldiging, minder aanvaardbaar is omdat zulks niet alleen de betrokkene maar ook zijn gezin straft. Spreker vindt het beter niet-bezoldigde extra

selon l'intervenant, d'imposer des prestations supplémentaires qui ne seraient pas rémunérées. Cette sanction disciplinaire aurait comme avantage de ne pas modifier la rémunération de base du gendarme.

MM. Viseur et Detremmerie partagent l'opinion de l'orateur précédent et estiment qu'il faut protéger la famille du gendarme des sanctions prises à son égard. Une sanction financière est pénalisante pour tout le monde, y compris la famille.

M. Vanleenhove fait remarquer que, bien que les mutations ne constituent pas des sanctions disciplinaires, elles entraînent un grand bouleversement pour le gendarme et sa famille et constituent donc, à ses yeux, une forme de sanction déguisée. Il se demande s'il ne faudrait pas envisager une concertation avec les syndicats avant d'appliquer une mutation.

M. Viseur estime également que puisque les mutations sont portées sans délai à la connaissance de l'autorité compétente elles constituent déjà à ses yeux une forme de sanction.

Les articles 24/14 à 24/17 ne donnent pas lieu à observations.

A propos de l'article 24/18 *M. Viseur* fait observer que dans le premier alinéa il est stipulé que la rétrogradation disciplinaire d'un membre du personnel va de pair avec le maintien de son ancienneté. Il se demande dès lors pourquoi le deuxième alinéa prévoit une perte d'ancienneté de un à trois ans si le membre du personnel qui fait l'objet d'une rétrogradation disciplinaire est revêtu du grade de maréchal des logis, de maréchal des logis chef ou de sous-lieutenant. En d'autres termes, quand y a-t-il perte ou maintien de l'ancienneté ?

M. Pivin demande également des précisions quant à la portée de cet article.

En réponse aux questions relatives à la *retenue de rémunération*, le *Ministre* fait observer qu'il convient d'envisager cette sanction disciplinaire par rapport aux autres. Cette mesure figure également dans les statuts de la police communale, de la police judiciaire et de la fonction publique. Pourquoi une sanction disciplinaire qui est considérée comme socialement admissible dans d'autres statuts civils ne pourrait-elle pas être appliquée à la gendarmerie ?

Le *Ministre* estime également qu'il ne faut pas exagérer la portée matérielle de cette sanction disciplinaire. En effet, l'article 24/16 dispose que le montant retenu ne peut dépasser la rémunération correspondant à un nombre d'heures de prestation variant de une à huit heures et exécutées entre 7 et 19 heures pendant les jours ouvrables d'un même mois. Dans l'hypothèse où cette sanction serait appliquée deux fois au cours d'un même mois, le montant retenu ne peut excéder la rémunération correspondant à quinze heures de prestation.

Le montant retenu ne s'élève donc jamais à plus de la moitié de la rémunération d'une semaine.

En ce qui concerne le remplacement de cette sanction par des prestations supplémentaires non rémunérées,

prestations op te leggen, wat het voordeel zou hebben dat het basisloon van de rijkswachter ongewijzigd blijft.

De heren Viseur en Detremmerie sluiten zich bij het standpunt van de vorige spreker aan en stellen dat het gezin van de rijkswachter geen hinder mag ondervinden van de straffen die tegen hem worden uitgesproken. Een financiële strafmaatregel benadeelt iedereen, ook het gezin.

De heer Vanleenhove wijst erop dat hoewel overplaatsing geen tuchtstraf is, zulks voor de rijkswachter en zijn gezin een grote verandering meebrengt; het kan derhalve om een verholen straf gaan. Hij vraagt zich af of het niet aangewezen zou zijn met de vakbonden te overleggen alvorens een overplaatsing uit te voeren.

Ook *de heer Viseur* is de mening toegedaan dat aangezien de bevoegde overheid zonder verwijl in kennis wordt gebracht van overplaatsingen, zulks voor hem als een soort straf overkomt.

Over de artikelen 24/14 tot 24/17 worden geen opmerkingen gemaakt.

Over artikel 24/18 merkt *de heer Viseur* op dat in het eerste lid is bepaald dat een personeelslid bij een tuchtrechtelijke terugzetting in graad zijn ancienniteit behoudt. Hij vraagt zich af waarom dan in het tweede lid is voorzien in een verlies van ancienniteit van één tot drie jaar wanneer het personeelslid tegen wie de maatregel wordt genomen, bekleed is met de graad van wachtmeester, opperwachtmeester of onderluitenant. Met andere woorden, wanneer is er verlies of behoud van ancienniteit ?

De heer Pivin verzoekt eveneens om nadere toelichting betreffende de strekking van dit artikel.

In antwoord op de vragen betreffende de *inhouding van bezoldiging* merkt *de Minister* op dat die tuchtstraf moet worden afgewogen tegenover de andere. Die tuchtstraf is eveneens opgenomen in het statuut van de gemeentepolitie, van de gerechtelijke politie en van de ambtenarij. Waarom kan een tuchtstraf die voor andere burgerlijke statuten sociaal aanvaardbaar wordt geacht dan niet op de rijks-wacht worden toegepast ?

De *Minister* is tevens van oordeel dat de materiële draagwijdte van die tuchtstraf niet overdreven mag worden. Artikel 24/16 bepaalt immers dat de inhouding niet hoger mag zijn dan een bedrag dat overeenstemt met een aantal prestatie-uren gaande van één tot acht, verricht tussen 7 en 19 uur op de werkdagen van een zelfde maand. Wanneer die tuchtstraf tweemaal tijdens een zelfde maand zou worden opgelegd, mag de inhouding niet meer bedragen dan de bezoldiging die overeenstemt met vijftien prestatie-uren.

Het ingehouden bedrag ligt derhalve nooit hoger dan de helft van de bezoldiging voor een week.

Met betrekking tot de vervanging van die tuchtstraf door onbezoldigde extra prestaties merkt de

nées, le Ministre fait observer que les syndicats sont opposés à un système de corvées qui ne permet pas aux intéressés de défendre leurs droits.

Par ailleurs il ne faut pas perdre de vue que la retenue de rémunération n'est infligée qu'après avis du Conseil d'enquête.

D'autre part si cette mesure était supprimée, il faudrait appliquer la sanction disciplinaire immédiatement supérieure qui consiste à mettre l'intéressé en non-activité.

Cette sanction ne peut donc pas être isolée de l'ensemble de la panoplie disciplinaire.

En ce qui concerne les observations relatives aux mutations, le Ministre répond que c'est précisément pour éviter toute forme d'arbitraire qu'il convient de les porter sans délai à la connaissance de l'autorité compétente.

Une mutation ne peut être utilisée comme mesure disciplinaire. Si tel devait être le cas, celle-ci serait annulée.

Le Ministre estime également qu'il n'est pas raisonnable de vouloir associer les syndicats lorsque des mesures de mutation dans l'intérêt du service sont prises. Les syndicats ne sont en effet pas à même d'apprécier l'intérêt du service qui relève de la seule appréciation de la hiérarchie. Il leur est bien sûr toujours loisible de contester une mesure *post factum*.

En réponse aux questions des intervenants au sujet de la portée de l'article 24/18 le Ministre précise que l'ancienneté est maintenue lorsqu'il y a *rétrogradation disciplinaire* d'un membre du personnel.

Un capitaine qui serait rétrogradé au grade immédiatement inférieur de lieutenant conserverait donc son ancienneté de capitaine dans son grade de lieutenant.

Ce n'est que si le membre du personnel est revêtu du grade de maréchal des logis, de maréchal des logis chef ou de sous-lieutenant que cette rétrogradation implique une perte d'ancienneté de un à trois ans.

En effet, les membres du personnel de la gendarmerie font partie de différents niveaux et catégories, et il n'est pas possible de passer de l'un à l'autre. Un sous-lieutenant, qui a le rang d'officier, ne peut donc pas être rétrogradé au grade immédiatement inférieur de sous-officier mais il encourt une perte d'ancienneté de un à trois ans.

Les articles 24/19 et 24/20 ne donnent pas lieu à observations.

*
* *

Section 4

De la procédure disciplinaire

Cette section comprend les articles 24/21 à 24/42.

Minister op dat de vakbonden gekant zijn tegen een corveeregeling waarbij de betrokkenen niet voor hun rechten kunnen opkomen.

Er mag trouwens niet uit het oog worden verloren dat slechts na advies van de onderzoeksraad een inhouding van bezoldiging wordt opgelegd.

De afschaffing van die tuchtmaatregel zou verder tot gevolg hebben dat de onmiddellijk hogere tuchtstraf moet worden toegepast, waarbij tegen de betrokkene de non-activiteit bij tuchtmaatregel wordt uitgesproken.

Die straf mag dus niet uit de context van de tuchtregeling in het algemeen worden gelicht.

Op de opmerkingen in verband met de *overplaatsingen* antwoordt de Minister dat zij precies om elke vorm van willekeur uit te sluiten zo snel mogelijk ter kennis van de bevoegde overheid moeten worden gebracht.

Een overplaatsing mag niet als tuchtmaatregel worden gebruikt. Gebeurt dat wel, dan wordt die beslissing nietig verklaard.

De Minister vindt het ook niet logisch dat de vakbonden zouden worden betrokken bij overplaatsingen die in het belang van de dienst gebeuren. Het komt de hiërarchie toe te beoordelen wat de belangen van de dienst zijn. Natuurlijk staat het de vakbonden vrij een bepaalde maatregel *post factum* te betwisten.

In antwoord op de vragen van de leden over de strekking van artikel 24/18 verduidelijkt de Minister dat de *anciënniteit in geval van tuchtrechtelijke terugzetting* in graad blijft gelden voor het betrokken personeelslid. Een kapitein die wordt teruggezet in de onmiddellijk lagere graad van luitenant, behoudt ook als luitenant de anciënniteit die hij als kapitein had verworven.

Pas wanneer het personeelslid de graad van wachtmeester, eerste wachtmeester of onderluitenant heeft, leidt die terugzetting in graad tot een anciënniteitsverlies van één tot drie jaar.

Het rijkswachtpersoneel behoort immers tot verschillende niveaus en categorieën en het is niet mogelijk om van de ene naar de andere over te stappen. Een onderluitenant met de rang van officier, kan dus niet worden teruggezet in de onmiddellijk lagere rang van onderofficier, maar loopt wel een anciënniteitsverlies van één tot drie jaar op.

Over de artikelen 24/19 en 24/20 worden geen opmerkingen gemaakt.

*
* *

Afdeling 4

De tuchtprocedure

Deze afdeling omvat de artikelen 24/21 tot 24/42.

A propos de l'article 24/25, *M. Tant* fait observer que les sanctions portées par l'article 24/13, § 1er, sont infligées en premier et dernier ressort.

Il se demande si un recours auprès du Conseil d'Etat reste possible, notamment quant à la légalité de la sanction prise.

Le Ministre répond par l'affirmative. Il précise que cela n'était toutefois pas possible sous l'ancien régime disciplinaire.

Pour ce qui est de l'article 24/38, *le même intervenant* remarque que l'action disciplinaire tendant à l'application de l'une des sanctions disciplinaires visées à l'article 24/13, § 1er, 4° à 7°, est prescrite deux ans après la date à laquelle les faits ont été constatés. Dans la législation courante, la règle semble cependant être que la prescription court à partir des faits eux-mêmes et non à partir de leur constatation.

Au niveau de la gendarmerie, il serait donc possible qu'un de ses membres soit sanctionné, dix ou quinze ans après les faits, alors qu'il est, par exemple, déjà pensionné. Cette solution offre à cet égard peu de sécurité juridique.

L'orateur plaide donc pour une délimitation plus fixe de cette prescription et s'interroge enfin sur la détermination de l'autorité appelée à constater les faits passibles de ces sanctions.

Le Ministre tient d'abord à faire remarquer que le Conseil d'Etat n'a pas fait valoir d'objections à ces dispositions, qui s'inspirent entièrement de ce que l'article 317 de la nouvelle loi communale prévoit, en cette même matière, pour la police communale. D'autre part, il est de l'intérêt des parties qu'il n'y ait aucune contestation possible quant à la date à laquelle le délai de prescription prend réellement cours.

Pour le reste, le Ministre rappelle qu'on agit sur le plan disciplinaire et non sur le plan pénal. Il cite, à cet effet, l'exemple d'un gendarme qui aurait commis un faux en écritures pour lequel la prescription pénale serait déjà acquise. Même si l'on met ces faits à jour des années plus tard, il doit être possible, en tout état de cause, d'intervenir au niveau administratif pour sanctionner ce comportement délictueux. Il importe cependant d'assurer à l'intéressé que la sanction sera prononcée dans un délai raisonnable — à savoir deux années —, à partir du moment où les faits auront été constatés.

M. Tant précise qu'il ne tient pas à demander une relative clémence en la matière mais qu'il souhaite viser la sécurité juridique. Il fait valoir qu'au moment de la constatation des faits, l'intéressé peut, par exemple, avoir fait l'objet de plusieurs promotions, ce qui peut, à l'évidence, compliquer les choses. Plus long est ce délai, plus il sera alors difficile d'intervenir.

Le Ministre répond que même si les faits sont prescrits pénalement, il doit être possible de sanctionner disciplinairement le membre du personnel

In verband met artikel 24/25 wijst *de heer Tant* erop dat de in artikel 24/13 bedoelde straffen in eerste en in laatste aanleg worden opgelegd.

Hij vraagt zich af of beroep bij de Raad van State mogelijk blijft, meer bepaald voor vragen rond de wettigheid van de opgelegde straf.

De Minister antwoordt bevestigend. Hij voegt eraan toe dat de vroegere tuchtregeling die mogelijkheid niet bood.

Dezelfde spreker brengt artikel 24/38 ter sprake en merkt op dat de tuchtvordering met het oog op de toepassing van een van de in artikel 24/13, § 1, 4° tot 7°, bedoelde straffen verjaart twee jaar na de datum waarop de feiten werden vastgesteld. De vigerende wetten lijken evenwel als regel te hanteren dat de verjaring op het ogenblik van de feiten zelf begint te lopen, en niet op de datum waarop ze werden vastgesteld.

Het is dus niet uitgesloten dat een van de personeelsleden van de rijkswacht tien of vijftien jaar na de feiten nog wordt gestraft, terwijl hij bijvoorbeeld al met pensioen is. Die oplossing biedt dus erg weinig rechtszekerheid.

Spreker pleit dan ook voor een duidelijker beperking van de verjaring. Tot slot vraagt hij zich af hoe zal worden bepaald welke instantie de feiten waarop voornoemde straffen staan, zal vaststellen.

De Minister wenst er eerst en vooral op te wijzen dat de Raad van State geen bezwaren tegen die bepalingen heeft geuit. Ze steunen trouwens volledig op de regeling die ter zake voor de gemeentepolitie is opgenomen in artikel 317 van de nieuwe gemeentewet. Bovendien moet betwisting over de datum waarop de verjaringstermijn daadwerkelijk begint te lopen, in het belang van alle partijen worden uitgesloten.

Voor het overige memoreert de Minister dat men zich in dit verband niet zozeer op strafrechtelijk als wel op tuchtrechtelijk gebied begeeft. Bij wijze van voorbeeld werkt hij de hypothese uit van een rijkswachter die zich schuldig heeft gemaakt aan valsheid in geschrifte, welke feiten vanuit strafrechtelijk oogpunt al zijn verjaard. Zelfs al worden de feiten pas vele jaren later aan het licht gebracht, toch moet het hoe dan ook mogelijk zijn om dergelijk misdadig gedrag, administratief te bestraffen. Niettemin is het van belang dat de betrokkene de garantie wordt geboden dat de straf binnen een redelijke termijn, namelijk twee jaar, wordt uitgesproken.

De heer Tant preciseert dat het hem niet zozeer te doen is om enige lankmoedigheid ter zake, dan wel om rechtszekerheid. Hij wijst bijvoorbeeld op de mogelijkheid dat de belanghebbende sedert de vaststelling van de feiten al verschillende malen is bevorderd, wat de zaak uiteraard complexer maakt. Hoe langer de termijn is, des te moeilijker het zal zijn om op te treden.

De Minister antwoordt dat het zelfs in het geval van strafrechtelijke verjaring mogelijk moet zijn om het schuldige personeelslid tuchtrechtelijk te be-

coupable des faits, qu'il ait été promu plusieurs fois ou non.

Le même membre se déclare plutôt favorable à l'instauration d'un délai de prescription maximal. D'autre part, ne faut-il pas envisager, à terme, des circonstances atténuantes pour des gendarmes depuis irréprochables mais qui auraient commis des « erreurs de jeunesse » ?

Le Ministre donne lecture des dispositions de l'article 317 de la nouvelle loi communale. Il ne faut donc pas se montrer plus sévère, en cette matière, à l'égard d'un service de police en particulier. Les présentes dispositions sont également conciliables avec le statut disciplinaire de la fonction publique.

Le Ministre tient cependant à réaffirmer que le délai de deux ans, prévu à partir du moment où les faits ont été constatés, doit être un délai *maximal*. L'idéal est que la décision finale tombe aussi vite que possible.

*
* *

Les autres articles de la section ne donnent lieu à aucune observation.

Artt. 6 à 8

Ces articles ne donnent lieu à aucune observation.

Art. 9

M. Tant souhaiterait savoir si dans l'article 29 à insérer, la disposition « et dont la présence à la gendarmerie se révèle incompatible avec l'intérêt du service » s'applique tant à la notion de « procédure disciplinaire » qu'à celle « d'information judiciaire ».

Le Ministre répond par l'affirmative. Cette spécification se rapporte effectivement à ces deux termes.

Art. 10

M. Tant relève que le membre du personnel de carrière, qui a été absent irrégulièrement pendant plus de dix jours, est démis d'office de son emploi. Que se passe-t-il, par exemple, en cas d'enlèvement ou de séquestration d'un gendarme ?

Le Ministre répond que dans ces circonstances, cette absence n'est pas considérée comme étant irrégulière, dans la mesure où elle est indépendante de sa volonté.

M. Tant se demande si des faits imprévus, comme par exemple des mouvements de grève, ne peuvent pas placer un gendarme dans des circonstances telles

straffen, ongeacht het feit of de betrokkene diverse malen is bevorderd.

Hetzelfde lid geeft te kennen veeleer voorstander te zijn van de invoering van een maximale verjaringstermijn. Moet daarnaast niet worden overwogen om op termijn verzachtende omstandigheden in acht te nemen, in het geval dat het rijkswachters betreft die sedert de feiten van onberispelijk gedrag blijk hebben gegeven en zich louter aan een « jeugdzonde » schuldig hebben gemaakt ?

De Minister leest het bepaalde van artikel 317 van de nieuwe gemeentewet voor. Het is dan ook niet noodzakelijk om ter zake, met name ten aanzien van een politiedienst, een strengere houding aan te nemen. Deze bepalingen verdragen zich tevens met het tuchtrechtelijke statuut van de ambtenarij.

De Minister wenst evenwel nogmaals te onderstrepen dat de termijn van twee jaar te rekenen van het tijdstip waarop de feiten zijn vastgesteld, een *maximum* termijn moet zijn. De eindbeslissing wordt het beste zo spoedig mogelijk genomen.

*
* *

Over de overige artikelen van deze afdeling worden geen opmerkingen gemaakt.

Artt. 6 tot 8

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 9

De heer Tant wenst te weten of de in het in te voegen artikel 29 opgenomen zinsnede « en wiens aanwezigheid bij de rijkswacht onverenigbaar is met het belang van de dienst » zowel op het begrip « tuchtprocedure » als op het begrip « gerechtelijke informatie » betrekking heeft.

De Minister antwoordt bevestigend. Deze bepaling slaat effectief op beide begrippen.

Art. 10

De heer Tant merkt op dat het lid van het beroepspersoneel dat meer dan tien dagen onregelmatig afwezig is gebleven, van ambtswege uit zijn ambt wordt ontslagen. Wat gebeurt er als een rijkswachter bijvoorbeeld wordt ontvoerd of opgesloten ?

De Minister antwoordt dat zijn afwezigheid in dat geval niet als onregelmatig wordt beschouwd, aangezien de betrokkene onvrijwillig afwezig is.

De heer Tant vraagt zich af of onvoorziene omstandigheden zoals stakingen de rijkswachter niet in een dusdanige positie kunnen plaatsen dat zijn afwezig-

que son absence pourrait être considérée comme irrégulière.

Le Ministre renvoie à l'article 36 de la loi du 27 décembre 1973 relative au statut du personnel du cadre actif de la gendarmerie :

« Lorsqu'un membre du personnel est séparé de la gendarmerie, soit en raison de circonstances de guerre, soit en raison de circonstances extraordinaires qui ne sont pas son fait, toute disposition relative au retrait définitif de l'emploi ou à la résiliation de l'engagement ou du rengagement est suspendue à son égard pendant son absence. »

Artt. 11 à 21

Ces articles ne donnent lieu à aucune observation.

Art. 22

M. Tant renvoie à son intervention au cours de la discussion générale, où il avait fait état d'une initiative législative de certains membres de son groupe en vue d'accélérer l'exécution de la loi du 11 juillet 1978 organisant les relations entre les autorités publiques et les syndicats du personnel du cadre actif de la gendarmerie. Quel sort réservera-t-on à cette proposition ?

Le Ministre fait valoir que l'arrêté royal destiné à mettre en oeuvre l'article 2 de la loi précitée est pratiquement rédigé. Cet arrêté ne pourra être pris qu'au moment où la loi aura sorti ses effets, à savoir en novembre ou en décembre de cette année.

Le Ministre ajoute qu'il est disposé à faire précéder la publication de cet arrêté royal d'une discussion approfondie au sujet de la proposition de loi précitée. Comme le prévoit la loi et le suggère le Conseil d'Etat, la solution de l'arrêté royal est cependant celle qui devra être retenue.

Le même orateur rappelle que ces arrêtés d'exécution sont attendus depuis plus de quatorze ans.

Le Ministre confirme que cela sera chose faite pour la fin de l'année. Entretemps, il aura fallu, par l'intermédiaire d'un magistrat, procéder à un nouveau comptage des membres des organisations syndicales qui estiment dépasser le seuil de représentativité de 10 %. Les procédures de négociation pourront alors débiter normalement.

Artt. 23 à 25

Ces articles ne donnent lieu à aucune observation.

heid als onregelmatig zou kunnen worden beschouwd.

De Minister verwijst naar artikel 36 van de wet van 27 december 1973 betreffende het statuut van het personeel van het actief kader van het operationeel korps van de rijkswacht :

« Wanneer een lid van het personeel tengevolge van oorlogsomstandigheden of door buitengewone omstandigheden die niet aan hem te wijten zijn, van de rijkswacht is afgescheiden, wordt iedere bepaling betreffende de definitieve ambtsontheffing of de verbreking van de dienstverbintenis of van de nieuwe dienstverbintenis te zijnen opzichte gedurende zijn afwezigheid geschorst. »

Artt. 11 tot 21

Over die artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 22

De heer Tant verwijst naar zijn uiteenzetting tijdens de algemene bespreking, waarin hij had verklaard dat bepaalde leden van zijn fractie een wetgevend initiatief zouden nemen om de uitvoering van de wet van 11 juli 1978 tot regeling van de betrekkingen tussen de overheid en de vakbonden van het rijkswachtpersoneel van het actief kader te bespoedigen. Wat is men van plan met dat voorstel te doen ?

De Minister verklaart dat de tekst van het koninklijk besluit ter uitvoering van artikel 2 van voornoemde wet zo goed als af is. Het besluit kan evenwel pas worden genomen als de wet van kracht is geworden, met name in november of december van dit jaar.

De Minister voegt daaraan toe dat hij bereid is de bekendmaking van dat koninklijk besluit te laten voorafgaan door een bespreking over voornoemd wetsvoorstel. Zoals de wet bepaalt en de Raad van State suggereert, zal evenwel de oplossing van het koninklijk besluit in aanmerking moeten worden genomen.

Dezelfde spreker wijst erop dat al meer dan veertien jaar op die uitvoeringsbesluiten wordt gewacht.

De Minister bevestigt dat die besluiten er nog vóór het jaareinde komen. Inmiddels zal men, met de medewerking van een magistraat, opnieuw de leden moeten tellen van de vakorganisaties die oordelen dat ze de representativiteitsdrempel van 10 % overschrijden. Nadien kunnen de onderhandelingsprocedures dan normaal van start gaan.

Artt. 23 tot 25

Over die artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 26

M. Tant fait observer que les gendarmes pensionnés doivent se soumettre aux mêmes obligations que leurs collègues « actifs » pour pouvoir agir, à quelque titre que ce soit, dans le cadre de l'exercice des droits reconnus par cette loi aux organisations syndicales. Pourquoi les soumettre à ces mêmes obligations ? Il faut, en outre, remarquer que les gendarmes obtiennent leur pension plus tôt que d'autres catégories de travailleurs.

Le Ministre répond que ces obligations semblables ne visent que le seul exercice du mandat syndical. On ne saurait en effet permettre à un des syndicats de faire de la politique, par l'intermédiaire d'une certaine catégorie d'âge de ses affiliés. En outre, il arrive souvent qu'un gendarme pensionné agisse, au niveau syndical, au nom de ses collègues en service actif.

Hors de ce mandat syndical, le membre pensionné ne voit, en aucune façon, ses autres droits politiques être limités.

Cette limite n'existe d'ailleurs que pour les membres du corps opérationnel.

Artt. 27 et 28

Ces articles ne donnent lieu à aucune observation.

IV. — VOTES

Articles 1er à 4

Ces articles sont adoptés à l'unanimité.

Art. 5

Section 1re (articles 24/1 et 24/2)

Ces articles sont adoptés à l'unanimité.

Section 2 (articles 24/3 à 24/12)

a) Articles 24/3 à 24/8

Ces articles sont adoptés à l'unanimité.

b) Article 24/9

L'amendement n° 1 de MM. Viseur et Cheron est rejeté par 11 voix contre une.

L'article 24/9 est adopté par 12 voix contre une.

Art. 26

De heer Tant merkt op dat de gepensioneerde rijkswachters dezelfde verplichtingen moeten in acht nemen als hun « werkende » collega's, willen ze, in welke hoedanigheid dan ook, kunnen optreden in het raam van de uitoefening van de rechten die voornoemde wet aan de vakorganisatie verleent. Waarom worden ze aan dezelfde verplichtingen onderworpen ? Voorts zij opgemerkt dat rijkswachters vroeger met pensioen gaan dan andere categorieën van werknemers.

De Minister antwoordt dat dergelijke verplichtingen alleen de uitoefening van vakbondsmandaat gelden. Men kan een van de vakbonden namelijk niet toestaan aan politiek te doen, door toedoen van een bepaalde leeftijdscategorie van zijn aangeslotenen. Bovendien komt het vaak voor dat een gepensioneerde rijkswachter in de vakbond optreedt namens zijn collega's in actieve dienst.

Buiten dat vakbondsmandaat, worden de overige politieke rechten van dat personeelslid in geen geval beperkt.

Die eerste beperking geldt trouwens alleen voor leden van het operationele korps.

Artt. 27 en 28

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

IV. — STEMMINGEN

Artikelen 1 tot 4

Deze artikelen worden eenparig aangenomen.

Art. 5

Afdeling 1 (artikelen 24/1 en 24/2)

Deze artikelen worden eenparig aangenomen.

Afdeling 2 (artikelen 24/3 tot 24/12)

a) Artikelen 24/3 tot 24/8

Deze artikelen worden eenparig aangenomen.

b) Artikel 24/9

Amendement n° 1 van de heren Viseur en Cheron wordt verworpen met 11 tegen 1 stemmen.

Artikel 24/9 wordt aangenomen met 12 tegen 1 stemmen.

c) *Articles 24/10 et 24/11*

Ces articles sont adoptés par 12 voix et une abstention.

d) *Article 24/12*

Cet article est adopté à l'unanimité.

Section 3

(articles 24/13 à 24/20)

Ces articles sont adoptés à l'unanimité.

Section 4

(articles 24/21 à 24/42)

Ces articles sont adoptés à l'unanimité.

*
* *

L'ensemble de l'article 5 est adopté par 12 voix et 2 abstentions.

Artt. 6 à 28

Ces articles sont adoptés par 13 voix et une abstention.

*
* *

L'ensemble du projet de loi est adopté par 13 voix et une abstention.

Le Rapporteur,

Le Président,

J. VAN EETVELT

E. VANKEIRSBILCK

c) *Artikelen 24/10 en 24/11*

Deze artikelen worden aangenomen met 12 stemmen en 1 onthouding.

d) *Artikel 24/12*

Dit artikel wordt eenparig aangenomen.

Afdeling 3

(artikelen 24/13 tot 24/20)

Deze artikelen worden eenparig aangenomen.

Afdeling 4

(artikelen 24/21 tot 24/42)

Deze artikelen worden eenparig aangenomen.

*
* *

Artikel 5 wordt in zijn geheel aangenomen met 12 stemmen en 2 onthoudingen.

Artt. 6 tot 28

Deze artikelen worden aangenomen met 13 stemmen en 1 onthouding.

*
* *

Het gehele wetsontwerp wordt aangenomen met 13 stemmen en 1 onthouding.

De Rapporteur,

De Voorzitter,

J. VAN EETVELT

E. VANKEIRSBILCK